

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะได้เสนอ เรื่องที่เกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ สาระของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 หลักสูตรกลุ่มทักษะและการสอนกลุ่มทักษะที่เป็น เครื่องมือการเรียนรู้ บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร รายละเอียดดังนี้

ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตร เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา เพราะเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ให้สำเร็จจุดมุ่งไปตามที่กำหนดไว้ มีผู้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้หลายอย่าง เช่น สุมิตร คุณานุกร ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หมายถึงโครงการการให้การศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้¹ สวัสดิ์ จงกล ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึงข้อกำหนดที่ว่าด้วยจุดมุ่งหมายของการศึกษา แนวทางดำเนินงาน เนื้อหาสาระ ซึ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา² ส่วน ทาบา (Taba) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึงแนวทางในการ เตรียมพล เมือง เพื่อที่จะให้มาร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นสมาชิกที่สามารถสร้างสรรค์ผลผลิต

¹สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2518), หน้า 1.

²สวัสดิ์ จงกล, "ก่อนที่หลักสูตร พ.ศ.2521 จะเข้าสู่ห้องเรียน," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2521): 20.

ให้แก่วัฒนธรรมนั้น¹

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า หลักสูตรคือ มวลประสบการณ์ทางการศึกษาที่จัดขึ้น เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก หรือหลักสูตรมีความหมายถึงเรื่องต่อไปนี้

1. เอกสารหลักสูตร
2. กระบวนการวิธีสอนของครู
3. กระบวนการเรียนของเด็ก
4. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน²

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าว เน้นถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้หลายประการ เช่น ฮาร์ริง บิวส์ตี กล่าวไว้ว่า หลักสูตร เป็นหัวใจของการศึกษา ทั้งนี้เพราะหลักสูตร เป็น สิ่งที่ทำให้เห็นว่าโรงเรียนมีความมุ่งหมายในการให้การศึกษาแก่เด็กอย่างไร และสามารถให้ความรู้สร้างเสริมทักษะและทัศนคติในค่านิยมบาง สิ่งต่าง ๆ ที่ประมวลไว้ในหลักสูตร เป็นเสมือนหนึ่งแนวทางที่ช่วยให้เราทราบได้ทันทีว่า การศึกษาที่จัดให้แก่เด็กนั้นหนักไปในทางใด มีผลคือต่อตัวเด็กและต่อสังคมมากน้อยเพียงใด³ ส่วน เซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander) กล่าวว่า หลักสูตร เป็นเสมือนแผนภูมิ การเดินทางและตารางที่ยืดหยุ่นได้ ในการดำเนินการศึกษา หลักสูตรจะถูกสร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้าน เนื้อหาวิชา การบริหารโรงเรียนและวิชาการต่าง ๆ ทางด้านการ ศึกษาระดับชั้นต่าง ๆ รวมอยู่ด้วย⁴

¹ Hilda Taba, Curriculum Development: Theory and Practice (New York: Harcourt, Brace and World, 1962), p.10.

² กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร: จงเจริญการพิมพ์, 2520), หน้า 1.

³ ฮาร์ริง บิวส์ตี, ทฤษฎีหลักสูตร ภาค 1 (พระนคร: มงคลการพิมพ์, 2504), หน้า ก.

⁴ Galen Saylor and William M. Alexander, Curriculum Planning for Modern School (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1966), p.5.

จากความคิดเห็นของนักการศึกษา เหล่านี้ แสดงให้เห็นว่าหลักสูตร เป็น
สิ่งจำเป็นในการจัดการศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่แปลความมุ่งหมายของการศึกษาออกมา
เพื่อนำไปปฏิบัติได้

องค์ประกอบของหลักสูตร

ในการพิจารณาหลักสูตร สารสำคัญที่ควรกล่าวถึงคือ องค์ประกอบของ
หลักสูตร เพราะสามารถทำให้เห็น โครงสร้างของหลักสูตรทั้งระบบ ทาบ (Taba)
มีความเห็นว่า หลักสูตรไม่ว่าจะออกแบบหรือมีรูปแบบอย่างไร ควรมีองค์ประกอบเป็น
อย่างน้อย คือ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสำหรับการสอนแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอนหรือการนำหลักสูตรไปใช้
4. โครงการประเมินผลตามหลักสูตร¹

สุมิตร คุณานุภกร เห็นว่า หลักสูตรประกอบด้วย

1. ความมุ่งหมาย
2. เนื้อหา
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล²

ส่วนกรมวิชาการ กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรว่า องค์ประกอบเต็มรูปของ
หลักสูตรมีอยู่ 8 ประการ คือ จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้
(แต่ละวิชา) เนื้อหารายวิชา สื่อการเรียน วิธีสอน และการประเมินผล³

¹Taba, Curriculum Development: Theory and Practice, p.10.

²สุมิตร คุณานุภกร, หลักสูตรและการสอน, หน้า 9.

³กรมวิชาการ, คู่มือการอบรมครู เรื่องการใช้หลักสูตรประถมศึกษา

พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การทหารราช, 2522), หน้า 156.

จากแนวคิดที่ได้จากความหมายของหลักสูตรและพระศนะของนักการศึกษา รวมทั้งของกรมวิชาการที่ว่าด้วยองค์ประกอบของหลักสูตร พอสรุปได้ว่า อย่างน้อยที่สุด หลักสูตรน่าจะประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลหลักสูตร

การนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรไม่ว่าจะพัฒนาขึ้นอย่างสวยงามเพียงใด หากไม่มีการนำไปใช้ย่อมมีประสิทธิภาพแล้วก็จะมีผลต่อการปฏิบัติตนน้อยมาก และประโยชน์ต่อการศึกษายิ่งมีน้อยขึ้นไปอีก การนำหลักสูตรไปใช้หรือการใช้หลักสูตรจึงเป็น เรื่องสำคัญยิ่งที่ครูและผู้บริหารหรือผู้มีส่วน เกี่ยวข้องกับการจัดการการศึกษาจะต้องตระหนัก และต้องถือว่าหัวใจในการจัดการศึกษาก็คือการนำหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง เนื่องจากการนำหลักสูตรไปใช้ มีความสำคัญมาก ผู้วิจัยจึงเสนอผลการศึกษาเป็นสองส่วน คือ การนำหลักสูตรไปใช้กับแนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หลักการนำหลักสูตรไปใช้

เป้าหมายของการนำหลักสูตรก็คือ ความสำเร็จของการนำหลักสูตรไปใช้ ให้ได้ผล และผู้ที่มีส่วนสำคัญมากในการนำหลักสูตรไปใช้อย่างได้ผลก็คือครู ครูจะต้องมีความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรไม่ว่าจะเป็น จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง ตลอดจนทั้งเงื่อนไขต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างแจ่มชัด นอกจากครูแล้วบุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วน เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรอย่างได้ผลคือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้ปกครอง¹ มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความเห็นว่าในการนำหลักสูตร

---

¹ องค์การ อินทรมพรรษ์, "แนวทางการนำหลักสูตรประถมศึกษาในปัจจุบัน," เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนประถมศึกษา หน่วยที่ 6-10 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ยูนิเทคโปรดักชั่น, 2524), หน้า 72-73.

ไปใช้ควรทำอย่างไร เช่น สุมิตร คุณานุภร ได้กล่าวถึงกิจกรรม 3 ประเภทในการใช้หลักสูตรคือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ในโรงเรียนให้เหมาะสม และการสอนของครู¹

สงัด อุทรานันท์ ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดเอกสารประกอบหลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร และการนิเทศการใช้หลักสูตร²

วิชัย วงษ์ใหญ่ ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรว่า ครูใหญ่เป็นผู้มีบทบาทมากในการใช้หลักสูตร จะต้องศึกษาหลักสูตรให้ชัดเจน เพื่อที่จะจัดวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรดังนี้

1. การเตรียมวางแผนเพื่อการใช้หลักสูตร
2. การเตรียมการจัดอบรมครูเพื่อการใช้หลักสูตร
3. การจัดตารางสอน
4. การจัดครูเข้าสอน
5. การบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการสอน
6. การจัดสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ และการเลือกสรร

โครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร

7. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุง

หลักสูตร

8. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร³

¹สุมิตร คุณานุภร, หลักสูตรและการสอน, หน้า 130.

²สงัด อุทรานันท์, เอกสารประกอบการเรียนวิชาหลักการพัฒนาหลักสูตร (ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 4 (อัครสำเนา).

³วิชัย วงษ์ใหญ่, พัฒนาหลักสูตรและการสอน มิตินิคม, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2523), หน้า 184-185.

จากแนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521¹ ได้กล่าวถึง เรื่องการใช้หลักสูตรไว้ว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษาทุกฝ่ายต้องรู้เรื่องหลักสูตร ก็เข้าใจหลักสูตรให้ตรงกัน เพื่อที่ทุกฝ่ายจะได้ใช้หลักสูตรให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน สู่จุดหมายเดียวกัน ที่เรียกว่าการใช้หลักสูตรนั้น ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งปฏิบัติ เกี่ยวโยงกันโดยบุคคลหลายฝ่าย คือ

1. การบริหาร ได้แก่ การจัดการ มีการดำเนินกิจกรรมไปตาม หลักสูตร รวมทั้งการสนับสนุนค่านิยมประมาณ บุคลากรและวัสดุอุปกรณ์แก่โรงเรียน
2. การนิเทศติดตามผล ได้แก่ การช่วยเหลือแนะนำทางวิชาการ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เป็นไปตามหลักสูตร รวมทั้งการตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน
3. การเรียนการสอน ได้แก่ การจัดกิจกรรมในโรงเรียนโดยครูและ นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถ มีความคิด มีคุณธรรม และมีลักษณะนิสัยตามจุดหมายของหลักสูตร
4. การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ การจัด กิจกรรมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน นอกเหนือจากการเรียนการสอน เพื่อ ส่งเสริมและช่วยเหลือให้นักเรียนอยากมาโรงเรียน และเป็นการปลูกฝังคุณธรรม รสนิยม และนิสัยอันดีงามแก่นักเรียนด้วย
5. การวัดผลการเรียน ได้แก่ กระบวนการที่ตรวจสอบว่านักเรียนได้ ไปถึงจุดหมายปลายทางตามที่หลักสูตรต้องการหรือไม่ เพียงใด และบอกว่ามีส่วนใดที่บกพร่องต้องแก้ไขปรับปรุงต่อไป

กิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดยมีเด็กหรือผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง มีความเจริญงอกงามของเด็กเป็นจุดหมายปลายทาง ความสำเร็จหรือ ความล้มเหลวของหลักสูตร จึงขึ้นอยู่กับกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเรียกรวมกันว่าการใช้หลักสูตร เป็นอย่างยิ่ง

¹แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, หน้า 10-11.

แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

เนื่องจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีหลักการและแนวปฏิบัติบางอย่างแตกต่างจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 ผู้วิจัยจึงเสนอเรื่องสำคัญเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรดังนี้

สาระของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521¹

แนวทางหรือเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งเป็นส่วนที่ว่าด้วยหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง มีดังสำคัญดังนี้

1.1 หลักการมี 3 ข้อ คือ เป็นการศึกษาเพื่อป้องกัน เป็นประโยชน์แห่งการดำรงชีวิต และเพื่อสร้างเอกภาพของชาติ

1.2 จุดหมายมี 4 หมวด เป็นสิ่งที่พึงประสงค์จะให้เกิดขึ้นหรือมีขึ้น เพื่อให้เป็นคุณสมบัติของคนไทย ได้แก่

หมวดที่ 1 คุณสมบัติที่ต้องการเน้น เช่น ความเสียสละ ความขยันขันแข็ง ความซื่อสัตย์และอดทน เป็นต้น

หมวดที่ 2 ความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น ในด้าน ภาษา กนิษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การทำงานและการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เป็นต้น

หมวดที่ 3 ชีวิตที่สงบสุข ได้แก่ เรื่องของการปรับตัวและการควบคุมจิตใจของตน

หมวดที่ 4 การเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ เช่น การรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนที่มีต่อผู้อื่น ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ เป็นต้น

1.3 โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรได้จัดเป็นกลุ่มประสบการณ์ 5 กลุ่ม ดังนี้²

¹คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, หน้า 1-5.

²ศึกษาริการ, กระทรวง, หลักสูตรประถมศึกษา 2521 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2525), หน้า (ค).

1.3.1 กลุ่มทักษะที่เป็น เครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วย
ภาษาไทยและคณิตศาสตร์

1.3.2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ประกอบด้วย
หน่วยการเรียนรู้ 12 หน่วย คือ สิ่งมีชีวิต ชีวิตในบ้าน สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา ชาติไทย ชาว
เหตุการณ์วันสำคัญ การทำมาหากิน พลังงานและสารเคมี จักรวาลและอวกาศ ประเทศ
เพื่อนบ้าน การสื่อสารและการคมนาคม ประชากรศึกษา การเมืองและการปกครอง

1.3.3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ประกอบด้วย
จริยศึกษาและกิจกรรมสร้างนิสัย ศิลปศึกษา พลศึกษา และดนตรีและนาฏศิลป์

1.3.4 กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ประกอบด้วย
งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ งานช่างและงานเลือกแขนงต่าง ๆ

1.3.5 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ว่าด้วยภาษาอังกฤษที่
เกี่ยวกับชีวิตประจำวันและวิชาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต เพื่อให้โรงเรียน เลือกสอน
อย่างไรก็อย่างหนึ่ง ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6

การวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรนั้นได้กำหนดเป็นแนวทางไว้ว่า
ในการวัดและการติดตามผล เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการให้เลื่อนชั้นระหว่างปี
หรือปลายปี เป็นหน้าที่ของครูและครูใหญ่ จะสอบเมื่อสอนจบแต่ละบทหรือสอบเป็นระยะก็ได้
ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน (ซึ่งอยู่
ในภาคผนวก) ส่วนการกรอกคะแนนผลการเรียนและการรายงานผลการเรียนให้
ผู้ปกครองนักเรียนทราบนั้น ทางกรมวิชาการได้จัดทำเอกสารเป็นแบบฟอร์มเพื่อการนี้
2 ฉบับคือ สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน เป็นแบบฟอร์ม ป 01 สมุดประจำชั้น เป็น
แบบฟอร์ม ป 02

ทางด้านการจัดการเรียนการสอนมุ่งให้เด็กได้ปฏิบัติจริง รู้จักแก้ปัญหาต่างๆ
และเป็นคนช่างสังเกต ครูจะเป็นเพียงพี่เลี้ยงให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษา และคอยทะล่อม
เมื่อนักเรียนเห็นไม่ตรงทางหรือออกนอกจุดหมายที่วางไว้ การกำหนดช่วงเวลาเรียนก็
กำหนดไว้ คาบ/ช่วงละ 20 นาที เพื่อครูจะได้ปรับการสอนให้พอเหมาะกับวัยและความ
สนใจของผู้เรียนได้ง่ายขึ้น

การจัดการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

มีดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจน เนื้อหาในแต่ละบทเรียน ควรให้ยึดหยุ่นตาม เหตุการณ์สภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียน และให้มีความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มประสบการณ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และถือว่ากระบวนการเรียนสำคัญพอๆ กับ เนื้อหา
2. ผู้สอนควรใช้วิธีสอนที่จะให้ผู้เรียน ระบุปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ฝึกให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดย พิจารณารูปวิธีสอนที่เห็นว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์ และลักษณะ เนื้อหาวิชา เช่น การสอน แบบแก้ปัญหา ค้นคว้า อภิปราย ทำงานกลุ่ม ฯลฯ ทั้งนี้ครูต้อง เปลี่ยนบทบาทจากผู้แสดง เป็นผู้กำกับ การแสดง และปล่อยให้ นักเรียนลงมือแสดงเอง
3. ผู้สอนควรคำนึงถึงการที่จะให้ผู้เรียนมีโอกาสรียนทั้งภาคทฤษฎีและ ปฏิบัติควบคู่กัน ไป ซึ่งมีผลส่งเสริมคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล และให้ผู้เรียนอยู่ใน สังคมได้อย่างเป็นสุข การเรียนการสอนภาคปฏิบัติจะ เน้นการทำงาน เป็นรายกลุ่มหรือ ร่วมกัน เป็นสำคัญ
4. เวลาเรียนกำหนดไว้คาบละ 20 นาที ในการจัดสอนให้โรงเรียนหรือ ห้องเรียนกำหนดช่วงเวลาเรียนเอง โดยกำหนดครั้งละกี่คาบ เป็นช่วงสั้นหรือช่วงยาวได้ ตามความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ลักษณะ เนื้อหาวิชา และกิจกรรม¹

บทบาทของครูในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

การจัดการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรใหม่นี้ ครูต้องเปลี่ยนบทบาทของตน ฝึกแยกไปจากเดิม โดยมีนักเรียน เป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ครูต้องใช้วิธี การสอนหลาย ๆ วิธีให้เหมาะสมกับจุดประสงค์และ เนื้อหาวิชา ให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรม

¹กรมวิชาการ, หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2520), หน้า 4.

กายตนเอง ฯลฯ ดังนั้นครูจึงควรเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการสอนตามแนวหลักสูตรใหม่ ดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญต่าง ๆ ของหลักสูตรใหม่ เช่น หลักการ จุดหมาย มวลประสบการณ์เวลาเรียน คำแนะนำการเรียนการสอน การประเมินผล และพยายามพิจารณาให้เห็นข้อดีต่าง ๆ ของหลักสูตรใหม่
2. พยายามจัดหาเอกสารหลักสูตรชนิดต่าง ๆ และใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่น แผนการสอน คู่มือครู แบบเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม ระเบียบประเมินผล และพยายามศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตร แผนการสอน แบบเรียน และสื่อการเรียน
3. ศึกษาให้เข้าใจอย่างแจ่มชัดเกี่ยวกับวิธีสอนต่าง ๆ ที่หลักสูตรแนะนำไว้ เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา การค้นคว้า การทำงานกลุ่ม อภิปราย การสืบสวนสอบสวน เพื่อให้ได้เลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ลักษณะเนื้อหาวิชา และผู้เรียน
4. ต้องใฝ่ใจศึกษาและแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เช่น เนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับเรื่องที่สอน วิทยาการใหม่ ๆ ข่าวเหตุการณ์ต่าง ๆ ฯลฯ เพื่อให้ครูเป็นคนทันสมัยและมีใจจะทำการสอน
5. ครูต้องเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนเนื้อหา พยายามให้ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่น และความสนใจของผู้เรียน และครูต้องระลึกอยู่เสมอว่า ผู้เรียน เป็นคนร่าเริง แสดง ส่วนครูนั้น เป็นผู้กำกับกับการแสดง
6. สอนโดยมีจุดมุ่งหมายทุกครั้ง ต้องตระหนักอยู่เสมอว่าในการสอนเรื่องต่าง ๆ นั้นต้องให้ผู้เรียน เกิดพฤติกรรมอะไรบ้าง และดำเนินการสอนให้เป็นไปตามนั้น แล้ววัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ถ้านักเรียนไม่ผ่านพฤติกรรมใด ก็จัดให้สอนซ่อมเสริม
7. พยายามแสวงหา จัดทำ รวมทั้งใช้วัสดุและอุปกรณ์การสอนที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือวัสดุอุปกรณ์ประกอบหลักสูตรที่จัดทำไว้
8. พยายามใกล้ชิดสนิทสนมกับนักเรียน เพื่อจะได้ทราบพื้นฐานความสนใจ ความถนัดและปัญหาของเด็กแต่ละคน เพื่อจะได้ใช้เป็นประโยชน์ในการสอน อบรม และปกครองเด็ก

9. พยายามใช้แหล่งวิทยากรที่มีอยู่ในโรงเรียน ในชุมชน ให้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน เช่น เชิญผู้มีประสบการณ์ด้านต่าง ๆ มาเป็นวิทยากร ทัศนศึกษา ศึกษานตามโรงงาน ฟาร์ม สถานที่สำคัญต่าง ๆ ฯลฯ

10. พยายามจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยจัดตั้งชุมนุม เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมวิชาการต่าง ๆ ตามความถนัด ความสนใจ สุขภาพพลานามัย ความเป็นพลเมืองดี ทำนุบำรุงประเพณีศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ ฯลฯ¹

นิโคลัส เบน เนตต์ ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของครูที่สอดคล้องกับแนวหลักสูตรใหม่ว่ามีลักษณะดังนี้

1. ครูควรจะสอนแบบบรรยายให้น้อยลง และส่งเสริมให้มีการสนทนาและอภิปรายจากหลาย ๆ ฝ่ายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น นักเรียนกับนักเรียน ครูกับนักเรียน เป็นต้น

2. ครูควรบอกให้นักเรียนทำตามแต่น้อย แต่ควรสนับสนุนให้นักเรียนตัดสินใจเอง

3. ครูควรตระหนักว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่เกิดจากการอภิปรายและทำกิจกรรมต่าง ๆ มิใช่เกิดจากการบรรยายหรือเรียนจากหนังสือ

4. ครูควรจะต้องอิงถึงหนังสือแบบเรียนและทฤษฎีทางวิชาการให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ควรยกตัวอย่างต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมจริงมาให้ให้มากที่สุด

5. นาน ๆ ครั้งจึงควรให้เด็กทั้งห้องได้เรียนในสิ่งเดียวกันในเวลาเดียวกัน ตามปกติแล้วห้องเรียนควรจะแบ่งเป็นกลุ่มตามความสามารถของนักเรียน

6. ครูไม่ควรดำเนินการทดลองด้วยตนเอง แต่ควรให้นักเรียนได้ดำเนินการด้วยตนเอง (โดยมีครูเป็นแต่เพียงผู้ช่วยเหลือทั่ว ๆ ไปเท่านั้น)

7. กิจกรรมต่าง ๆ ไม่ควรให้ครูเป็นผู้สาธิต แต่ควรจะให้ให้นักเรียนเป็นผู้วางแผนและดำเนินการเอง ครูให้การช่วยเหลืออย่างน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

---

¹วิชัย ราษฎร์ศิริ, "คำแนะนำในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521,"
วิทยาสาร (กุมภาพันธ์ 2521): 31.

8. ในการประเมินผล ครูควรจะเพิ่มความสนใจในกระบวนการทำ
คำตอบมากกว่าพิจารณาว่านักเรียนตอบถูกหรือผิดแต่เพียงอย่างเดียว เท่านั้น

9. ครูควรพยายามทุกวิถีทางที่จะพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก

10. ส่วนใหญ่การวัดผลควรจะวัดในด้านการนำเอาความรู้ เจตคติ
และทักษะไปใช้มากกว่า

11. เมื่อสอนวิชาใดก็ตาม ครูควรพยายามผสมผสานสิ่งที่กำลังสอนอยู่
ให้เข้ากับวิชาอื่น ๆ ที่สอนอยู่ในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน

12. การสอนวิชาใด ๆ ก็ตามไม่ควรจะสอนในแง่ เป็นกฎเกณฑ์ทาง
วิชาการเท่านั้น แต่ควรสอนในแง่ที่มีส่วนสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในชีวิตจริงของ
นักเรียน¹

นอกจากการ เปลี่ยนแปลง พฤติกรรมในด้านการจัดการเรียน
การสอนแล้วปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กให้มี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ก็คือการจัดบรรยากาศในห้องเรียน

รายละเอียดเกี่ยวกับสาระของหลักสูตรกลุ่มทักษะที่เป็น เครื่องมือการเรียนรู้และการ
สอน กลุ่มทักษะที่เป็น เครื่องมือการเรียนรู้

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาหลักสูตรกลุ่มทักษะที่เป็น
เครื่องมือการเรียนรู้ จึงเสนอสาระของหลักสูตรดังกล่าวดังนี้

จากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และหนังสือแนวการใช้
หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521² ได้กล่าวถึงสาระของหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 เฉพาะกลุ่มทักษะที่เป็น เครื่องมือการเรียนรู้ไว้ดังนี้

¹ บี โคลัส เบน เนตต์, "การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษา," แปล
และเรียบเรียงโดย ทิพา เทพอักษรพงษ์ สุบรรณ (กันยายน 2521): 50-60.

² ศึกษาธิการ, กระทรวง, แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช
2521 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2525), หน้า 81-102.

กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ได้แก่ เนื้อหาสาระที่เป็น
เรื่องย่อในการติดต่อสื่อความหมายและเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ ต่อไป คือ เรื่องของภาษาและ
การคิดคำนวณ ประกอบด้วยภาษาไทยและคณิตศาสตร์ มีเนื้อหาสาระในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

ภาษาไทย มีเรื่องของความเข้าใจภาษาและการใช้ภาษา
หลักภาษา วรรณคดี ซึ่งประกอบด้วยทักษะต่าง ๆ ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน
ตลอดจนการเรียนรู้เรียงความ คัดลายมือ จดหมายและบทร้อยกรองในการจัดเนื้อหาสาระ
และกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ได้แบ่งเป็นรายวิชา แต่ให้เรียนผสมผสานกันไปตามลำดับความ
ยากง่ายและความเหมาะสม

หลักสูตรภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6

เนื้อหา	ป.1-2	ป.3-4	ป.5-6
<u>การฟัง</u>			
-ความพร้อมเพื่อการฟัง	✓	—	—
-มารยาทในการฟัง	✓	✓	✓
-การฟังเพื่อปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำสั่ง	✓	✓	—
-การฟังคำอธิบายต่าง ๆ	✓	✓	✓
-การฟังเรื่องราวต่าง ๆ	✓	—	—
-การฟังสิ่งบันเทิงและการเล่น เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ การเรียนรู้ภาษา	✓	✓	✓
-ความพร้อมเพื่อรับบทเรียนใหม่	—	✓	✓
-การใช้ความคิดในการฟัง	—	✓	✓
-การฟังข่าว เหตุการณ์ ฟังเรื่องใกล้ตัวและไกลตัว	—	✓	✓
-การฟังจากบุคคลและกิจกรรมการแสดง	—	—	✓
-ความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งที่ได้ฟัง	—	—	✓
<u>การพูด</u>			
-ความพร้อมเพื่อการพูด	✓	—	—
-มารยาทในการพูด	✓	✓	✓

เนื้อหา	ป.1-2	ป.3-4	ป.5-6
- การสนทนาและซักถาม	✓	✓	-
- การเล่าเรื่องและการรายงาน	✓	-	-
- การแสดงความคิดเห็นร่วมกัน	✓	-	-
- สิ่งบันเทิงและกิจกรรม เพื่อส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา	✓	✓	✓
- การเตรียมความพร้อมเพื่อรับบทเรียนใหม่	-	✓	-
- บุคลิกภาพในการพูด	-	✓	✓
- การเล่าเรื่อง การรายงานและการอภิปราย	-	✓	✓
- การเตรียมความพร้อมเพื่อการพูด	-	-	✓
- การลำดับความคิดในการพูดประเภทต่าง ๆ	-	-	✓
- การใช้ภาษาเพื่อมนุษยสัมพันธ์และบูรณาการงาน	-	-	✓
<u>การอ่าน</u>			
- ความพร้อมในการอ่าน	✓	-	-
- ข้อปฏิบัติในการอ่าน การใช้หนังสือ การใช้มุมหนังสือหรือห้องสมุด	✓	✓	-
- การอ่านออกเสียงและการอ่านในใจ	✓	✓	✓
- ประมวลคำและการใช้พจนานุกรม	✓	✓	✓
- ความรู้และการฝึกฝนทักษะ เฉพาะเพื่อการอ่าน	✓	-	-
- ทบทวนพื้นความรู้และทักษะเดิม	-	✓	✓
- การอ่าน เพื่อหาความรู้และความเพลิดเพลิน	-	✓	-
- ข้อปฏิบัติในการใช้ห้องสมุดและแหล่งหาความรู้	-	✓	✓
- การอ่านในยามว่าง	-	-	✓
<u>การเขียน</u>			
- ความพร้อมในการเขียน	✓	-	-

เนื้อหา	ป.1-2	ป.3-4	ป.5-6
-ข้อปฏิบัติและหลักเกณฑ์ในการเขียน	✓	-	-
-ความรู้และทักษะในการเขียน	✓	-	-
-สิ่งที่ให้เขียน	✓	-	-
-ทบทวนความรู้เดิมและเพิ่มพูนทักษะในการเขียน	-	✓	✓
-ข้อปฏิบัติและหลักเกณฑ์ในการเขียน	-	✓	-
-การเขียนเพื่อกิจกรรมการเรียน	-	✓	-
-การเขียนเพื่อชีวิตประจำวัน	-	✓	-
-การเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี	-	✓	-
-การใช้แหล่งวิทยากรเพื่อการเขียน	-	✓	✓
-การใช้ประมวลคำและพจนานุกรม	-	✓	✓

1. การสอนภาษาไทย

ภาษาไทยมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ จึงควรให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า มีความรู้ ทักษะและเจตคติอันถูกต้องตามความเหมาะสมแก่วัยและระดับชั้น เพื่อให้ใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและสังคม

การเรียนการสอนภาษาไทยโดยทั่วไป มุ่งส่งเสริมการใช้ภาษาให้ถูกต้อง เพื่อให้บุคคลมีประสิทธิภาพในการติดต่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสมการณ์ แสวงหาความรู้ สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน การเรียนการสอนภาษาไทยเป็นสิ่งสำคัญมาก ได้กำหนดจุดประสงค์ในการสอนไว้ดังนี้

1. ให้มีพัฒนาการทางภาษา ในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน

2. ให้มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และ เขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์นั้น เป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
3. ให้สามารถใช้ภาษาติดต่อ ทั้งรับฟังและถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล
4. ให้เข้าใจและสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล
5. ให้มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่าน และใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือพิมพ์ สื่อมวลชนและแหล่งความรู้ต่าง ๆ
6. ให้สามารถใช้ผลจากการเรียนภาษาไทยมาช่วยในการคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหาและวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลการโฆษณาชวนเชื่อใด ๆ
7. ให้มีความรู้ความเข้าใจในเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาและวรรณคดี ในแง่ที่เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ และในแง่สร้างเสริมความงกงามในชีวิต

เพื่อให้บรรลุตามความมุ่งหมาย การเรียนภาษาไทย ควรเน้นสัมฤทธิ์ผลของทักษะการเข้าใจภาษา คือ การฟัง การอ่าน และทักษะการใช้ภาษา คือ การพูด การเขียน จนสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ แสวงหาความรู้และมีเหตุผล เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอันจะนำไปสู่ชีวิตที่ผาสุกในสังคมตามระบอบประชาธิปไตย

1.1 แนวการสอนภาษาไทย จากแนวการใช้หลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กล่าวไว้ดังนี้

1.1.1 คำนึงถึงการเตรียมความพร้อม เป็นสำคัญ ในระยะเริ่มเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กำหนดให้เตรียมความพร้อมในด้าน การฟัง การพูด ให้ชัดเจน การใช้สายตา การฝึกกล้ามเนื้อมือ ฯลฯ ก่อนเข้าสู่บทเรียน สำหรับขั้นต่อไป การเตรียมความพร้อมจะอยู่ในลักษณะของการทบทวน ก่อนเข้าสู่บทเรียน

1.1.2 มุ่งให้สอนทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง พูด อ่าน และเขียน ให้สัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นกระบวนการธรรมชาติในการสอนภาษา ทั้งนี้มีได้

หมายความว่า จะต้องสอนทั้ง ฟัง พูด อ่าน และ เขียนทุกครั้ง บางครั้งอาจจะสอนให้สัมพันธ์กันได้แค่ 2-3 ทักษะเท่านั้น ซึ่งไม่ใช่เรื่องผิดปกติแต่อย่างใด เพราะการสอนทักษะให้สัมพันธ์กันนั้น ควรสัมพันธ์กันเท่าที่จะทำได้ ขึ้นอยู่กับเวลาและความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียน อย่างไรก็ตามผู้เรียนบางคนอาจจะต้องฝึกฝนทักษะใดทักษะหนึ่งโดยเฉพาะ โดยการสอนซ่อมเสริมของครูก็ได้

1.1.3 การสอนหลักภาษา สอนในลักษณะที่นำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ มิได้สอนเพื่อความรู้ในเนื้อหา ดังนั้นจึงนำเนื้อหาของหลักภาษาที่จำเป็นต่อการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน มาผสมผสานแทรกไว้ในทักษะต่างๆ เป็นการสอนหลักภาษาเพื่อการใช้ภาษา

1.1.4 ส่งเสริมกระบวนการคิด ความรู้ไปกับการฝึกฝนทักษะทั้ง 4 เพื่อปลูกฝังนิสัยในการคิดไตร่ตรองหาเหตุผลนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้โดยครูใช้วิธีสอนเข้าช่วย เช่น หลีกเลียงการสอนแบบบรรยาย พยายามให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิด การกระตุ้นโดยใช้วิธีการถามตอบในเบื้องต้น เป็นต้น

1.1.5 ปลูกฝังนิสัยการรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยให้รู้จักการเลือกหนังสืออ่าน กำหนดให้อ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม จัดกิจกรรมการค้นคว้า รายงาน อภิปราย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนโดยตรง เมื่อออกจากสถานศึกษาไปแล้ว

1.1.6 ควรประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียนทุกระยะและส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนของตนเองได้ด้วย

1.1.7 ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ ทักษะจะเกิดขึ้นได้ก็โดยอาศัยการฝึกฝนมาก ๆ ดังนั้นครูจึงควรจัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติให้มาก เพื่อให้เกิดความคล่องแคล่วและประสบความสำเร็จในการใช้ภาษา

1.1.8 ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนแตกต่างกัน ดังนั้นครูควรหาวิธีการช่วยเหลือผู้ที่เรียนช้าไม่ควรทอดทิ้ง เพื่อให้ทุกคนประสบผลสำเร็จในการเรียนภาษาของตน การสอนซ่อมเสริมจะช่วยให้ได้มาก

1.1.9 การเรียนการสอนตามหลักการ

ประการหนึ่งของหลักสูตร มุ่งให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการดำเนินชีวิต ดังนั้น ครูจึงควรนำประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนพบเห็น หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่ใกล้ตัวเด็ก มาให้เรียนก่อน นอกจากนั้นวิธีการบางอย่างในภาษาไทยที่กำหนดไว้ ล้วนมาจาก หลักการกึ่งกล่าวทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น การแต่งหนังสือเรียน โดยผูกเป็น เรื่องราวมาอ่าน การแจกลูกสะกดคำโดยยึดตัวอักษรที่มองเห็นก่อน และให้รู้จักสระลดรูป เปลี่ยนรูปใน ชั้นที่สูงขึ้น การเรียนสระประสมบางตัวที่ซับซ้อน ก่อนสระเดี่ยวที่มาก่อน ดังนี้ เป็นต้น

1.1.10 การเรียนภาษาไทยในโรงเรียน

กำหนดให้เรียนภาษาไทยกลางเหมือนกันหมดทั้งประเทศ รวมทั้งกำหนดจำนวนคำขั้นต่ำ ที่ควรรู้ไว้ 4,000 คำ เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ ใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และยังแสดงถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชาติ ในขณะเดียวกัน ผู้สอนควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทยกลาง และภาษาถิ่นให้สื่อความหมายได้ตรงกัน ในการสอนภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียน ที่มีปัญหา เกี่ยวกับภาษาถิ่นด้วย

1.2 การแบ่งเนื้อหาและกิจกรรมการเรียน

1.2.1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การแบ่งเนื้อหา

การสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะไม่เหมือนกับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 เพราะ แผนการสอนและคู่มือหนังสือเรียนแยกกันอยู่คนละเล่ม ดังนั้นการที่จะแบ่งเนื้อหาการสอน ให้เหมาะสมกับเวลาเรียน จะต้องดูแผนการสอนและคู่มือหนังสือเรียนประกอบกัน จึงจะแบ่งได้

1.2.2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 เอกสารหลักสูตร

สำหรับครูจะมีเพียงฉบับเดียวคือคู่มือการสอนภาษาไทย การแบ่งเนื้อหากิจกรรมการเรียน จึงไม่ยาก สำหรับ เนื้อหาตามคู่มือการสอนภาษาไทยในชั้นประถมปีที่ 2-6 แลจะบทใด กำหนดเนื้อหาไว้ส่วนหนึ่ง ตามทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นชัดเจนและใช้ตรวจสอบ เมื่อครูต้องการ เปลี่ยนกิจกรรมการเรียนที่เสนอแนะไว้ เสียใหม่ เนื่องจากไม่ประสงค์ที่จะให้ครูสอนแยกเป็นแต่ละทักษะ เมื่อถึงขั้นจัดกิจกรรม การเรียนจึงจัดให้สัมพันธ์กันทั้ง 4 ทักษะ เท่าที่จะทำได้ ดังนั้นการกำหนดเวลาในการสอนจึงพิจารณาที่กิจกรรมการเรียนเป็นหลัก

1.3 สื่อการเรียนที่จำเป็นในการสอนภาษาไทย
สื่อการเรียนที่จำเป็นในการสอนภาษาไทยแบ่ง

ได้เป็น 2 อย่าง คือ

การสอน คือ

1.3.1 สื่อการเรียนที่เป็น เอกสารประกอบ

1. แผนการสอนภาษาไทยชั้น ป.1

2. คู่มือหนังสือ เรียนภาษาไทย ชั้น

3. คู่มือการสอนภาษาไทยชั้น

4. หนังสือ เรียนภาษาไทยชั้น

5. แบบฝึกหัดภาษาไทยชั้น

6. แบบฝึกการ เขียนอักษรไทยชั้น

7. หนังสือ เสริมการอ่าน

8. พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน

9. พจนานุกรมฉบับนักเรียน

สื่อการเรียนแต่ละรายการดังกล่าว มี

รายละเอียดสังเขปดังนี้

1. แผนการสอน (มีเฉพาะในชั้นประถม-

ศึกษาปีที่ 1) แผนการสอนนี้มีไว้เพื่อให้ครูใช้เป็นแนวทางในการสอน ครูควรสอนตาม
 ลำดับแผนไม่ข้ามขั้นตอน แผนการสอนนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน

-ตอนแรก เป็นแผนสำหรับการเตรียม

ความพร้อม มี 18 แผน ใช้เวลาสอนโดยประมาณ 150 คาบ ครูควรปฏิบัติตาม
 ขั้นตอนที่มีในแผน เพราะเป็นการช่วยปูพื้นฐานความพร้อมทางด้านภาษาและประสบการณ์
 อื่น ๆ ให้แก่นักเรียน

-ตอนที่สอง เป็นแผนที่ความถี่กับ

หนังสือเรียน มี 40 แผน ใช้เวลาสอนโดยประมาณ 900 คาบ แผนการสอนข้างนี้ ใช้ความถี่ไปกับคู่มือการใช้หนังสือเรียน ในการนำแผนและคู่มือไปใช้ ครูควรพิจารณา คาบเวลา จัดให้เหมาะสมกับ เนื้อหาและกิจกรรมที่เสนอแนะไว้

2. คู่มือหนังสือเรียน เป็น เอกสารที่ใช้ ความถี่ไปกับแผนการสอน ชั้น ป.1 ใช้หลังจากที่สอนแผนการ เตรียมความพร้อมไปแล้ว คู่มือนี้มี 2 เล่ม ตามลักษณะของหนังสือเรียน ในคู่มือได้ระบุคำชี้แจงในการสอน ภาษาไทยตามชั้นตอน กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ไว้เป็นอย่างดี ครูอาจจะพิจารณา เลือกสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถของเด็กและคาบเวลาได้

3. คู่มือการสอนภาษาไทย เป็น เอกสาร สำหรับการสอนภาษาไทย ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 มีลักษณะรวมระหว่างแผนการ สอนกับคู่มือครู (ของชั้น ป.1) เพื่อให้ครูผู้สอนสะดวกในการพิจารณาแบ่งเนื้อหา กิจกรรมที่จะนำไปสอนตามคาบที่กำหนด

4. หนังสือเรียนภาษาไทย เป็น เอกสาร ที่ใช้เพิ่มพูนทักษะในการอ่านแก่ผู้เรียน ตั้งแต่ ป.1-4 ได้กำหนดคำซึ่งเป็น เกณฑ์ขั้นต่ำ ที่ผู้เรียนควรรู้ไว้ดังนี้ ป.1 ให้รู้คำอย่างน้อย 450 คำ ป.2 เรียนเพิ่มจาก ป.1 อีก 800 คำ ป.3 เรียนเพิ่มจาก ป.2 อีก 1,200 คำ และ ป.4 เรียนเพิ่มจาก ป.3 อีก 1,550 คำ รวม 4,000 คำ ส่วน ป.5-ป.6 ไม่ได้กำหนดเพราะถือว่า รู้คำต่าง ๆ มากพอที่จะอ่านคำอื่น ๆ ต่อไปได้ หนังสือเรียนเล่มนี้แบ่งเป็นบท บทละ 2 ตอน ตอนแรกเป็น เนื้อเรื่อง ตอนท้ายเป็นแบบฝึก นอกจากครูจะไม่ยึดหนังสือเรียน เพียงเล่มเดียวในการสอนภาษาไทยแล้ว ยังควรหาหนังสือส่งเสริมการอ่านให้แก่เด็ก อีกด้วย

5. แบบฝึกหัดภาษาไทย เป็นแบบฝึกหัด ที่ใช้ความถี่กับหนังสือเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะเพิ่มเติมจากกิจกรรมท้ายบทเรียน หรือในคู่มือการสอน และครูอาจประเมินผลการเรียนของนักเรียนจากการทำแบบฝึกหัดนี้ ได้ด้วย

6. แบบฝึกการเขียนอักษรไทย เป็น

แบบฝึกการใช้สื่อมือ ลำดับขั้นตอนการเขียนพยัญชนะ สระ เพื่อให้ครูนำไปใช้สอนควบคู่กับการสอนแผนการ เตรียมความพร้อมสำหรับชั้น ป.1 ดังกล่าวแล้ว

7. หนังสือส่งเสริมการอ่าน เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับหนังสือเรียน และมีความยากง่ายพอกับระดับความรู้ในชั้น ป.1-2 หนังสือส่งเสริมการอ่านดังกล่าวมีอยู่ 5 เล่มด้วยกัน คือ

7.1 ยาของมานี

7.2 เจ้าโต

7.3 หนังสือหัดอ่านภาษาไทย เล่ม 1

(ชุดสระ พยัญชนะ)

7.4 หนังสือหัดอ่านภาษาไทย เล่ม 2

(ชุดสัตว์ต่าง ๆ)

7.5 หนังสือหัดอ่านภาษาไทย เล่ม 3

(ชุดดอกไม้และผัก)

1.3.2 สื่อการเรียนที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ คือ

1. บัตรคำ บัตรภาพชนิดต่าง ๆ เช่น
บัตรคำ บัตรประโยค บัตรภาพ บัตรคำประกอบภาพ บัตรประสมคำ ภาพต่าง ๆ
สำหรับประกอบการเรียน ฯลฯ

2. กระเป่าหนัง

3. กระดานป้ายสำลี

4. แป้นหมุนหรือของเลื่อนคำ

5. แผนภูมิต่าง ๆ เช่น แผนภูมิ

เปรียบเทียบเสียงต้น แผนภูมิแยกอักษรสามหมู่ ฯลฯ

6. เทป เพลง ประกอบการสอน

7. พจนานุกรมฉบับนักเรียน

8. แบบฟอร์มต่าง ๆ เช่น แบบกรอก

โทรเลข หมายตี ออมสิน ฯลฯ

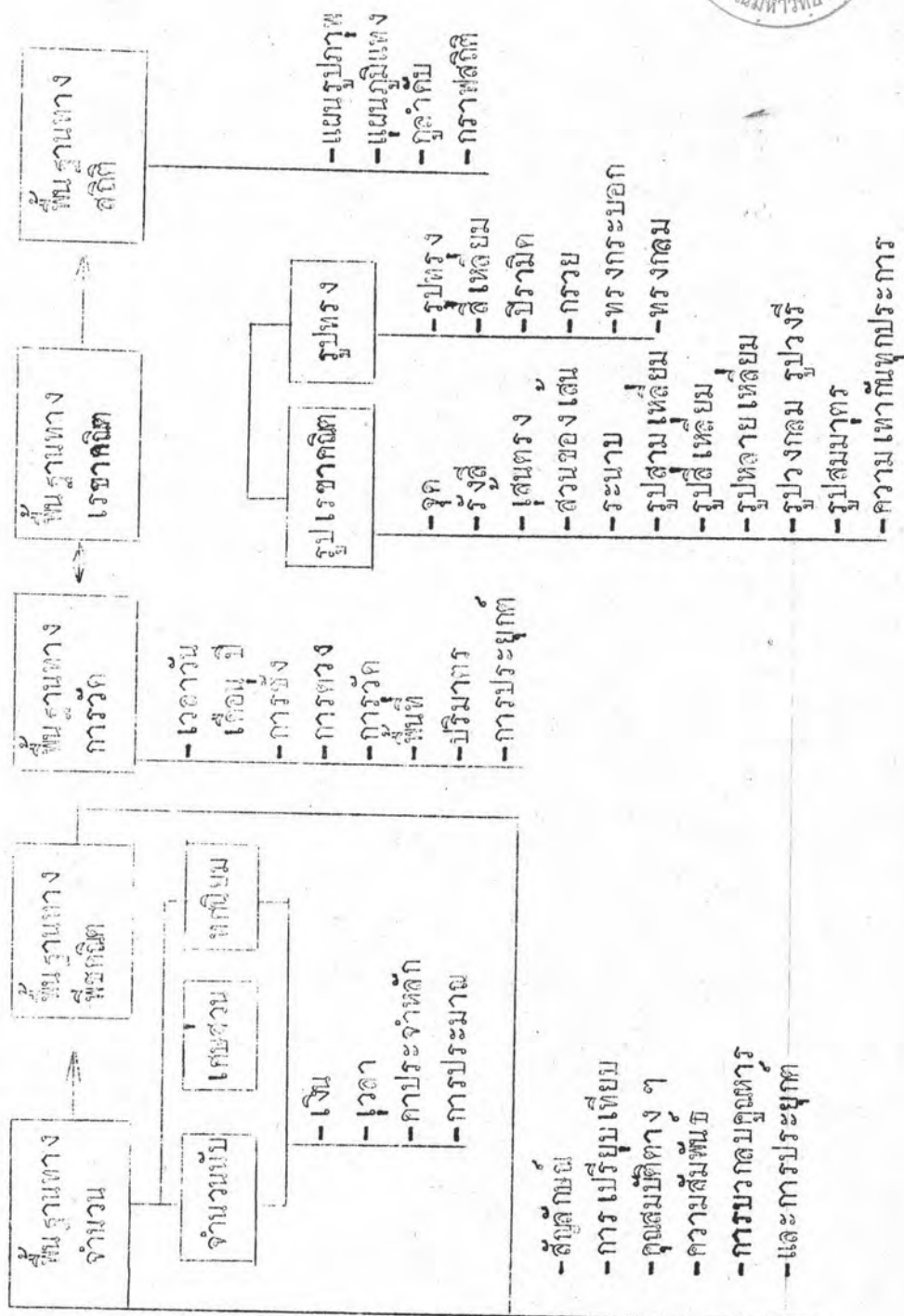
9. กระดาษทราย

10. หนังสือพิมพ์รายวัน ฯลฯ

สื่อการเรียนที่เสนอแนะไว้ เป็น
สื่อการเรียนที่ครูควรจะมีไว้ เพื่อให้การดำเนินการสอนตามกิจกรรมที่เสนอแนะไว้ใน
แผนการสอนหรือคู่มือการสอน เป็นไปได้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในกลุ่มทักษะที่เป็น
เรื่องมือการ เรียนรู้ (ภาษาไทย)

คณิตศาสตร์ มีเรื่องที่เป็นพื้นฐาน เกี่ยวกับจำนวนการวัด พีชคณิต
เรขาคณิต และสถิติ แต่ในการจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนไม่ได้แบ่งเป็นรายวิชา
ดังกล่าว หลักสูตรกำหนดให้ เรียนตามลำดับความยากง่าย บางอย่างก็เรียน เพื่อเป็น
พื้นฐานที่จะ เรียน เรื่องที่ยากขึ้นไป บางเรื่องก็เรียน เพื่อความเข้าใจและการนำไปใช้
ในชีวิตจริง ทั้งนี้ได้จัดเรียนผสมผสานกันไปตามจังหวะอัน เหมาะสม

โครงสร้างของคณิตศาสตร์ประถมศึกษา ป.1-6

2. การสอนคณิตศาสตร์

คณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาเน้นในด้านความคิด ความเข้าใจ จากกิจกรรมประสบการณ์และของจริง หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวกับพื้นฐานทางจำนวนพีชคณิต การวัด เรขาคณิตและสถิติ โดยจัดให้มีความสัมพันธ์กัน และคำนึงถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ดังนั้น เนื้อหาในหลักสูตรจึงจัดเพื่อสนองจุดประสงค์ที่สำคัญในการเรียน การสอนคณิตศาสตร์

คณิตศาสตร์ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เน้นให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ หลักการพื้นฐานที่จำเป็นของคณิตศาสตร์ ให้มีทักษะในการศึกษาคำนวณเบื้องต้น และรู้จักศึกษาเหตุผลนำไปใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ตามวัยและความสามารถเป็นสำคัญ มีจุดประสงค์ที่สำคัญในการเรียน การสอนดังนี้คือ

1. เพื่อให้ นำความรู้ ทักษะและกระบวนการศึกษาคำนวณ ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
2. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการต่างๆ ของคณิตศาสตร์อย่างกว้างขวาง ในส่วนที่เป็นพื้นฐานสำคัญตามโครงสร้างของหลักสูตร
3. เพื่อฝึกฝนให้มีทักษะ สมาธิ การสังเกตและการคิด ความกล้าคำ ขี้สงสัย ใฝ่เรียน ง่าย สั้น ชัดเจน มีความปราณีต สะอาดเรียบร้อย แม่นยำและรวดเร็ว
4. เพื่อปลูกฝังและส่งเสริมให้ศรัทธากับวิธีแก้ปัญหา โดยการค้นหาและทดลอง และการศึกษาคำนวณซึ่งเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหา
5. เพื่อให้เกิดความเคยชินในการแก้ปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีระเบียบวิธีการ ซึ่งเป็นแนวทางให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มีประโยชน์ต่อไป

2.1 แนวการสอนคณิตศาสตร์

การสอนคณิตศาสตร์ เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติ ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง บันทึกข้อมูล อธิบาย ล่ากับเหตุผล นำไปสู่ข้อสรุปด้วยตนเองเป็นสำคัญ แต่เสริมครุภัณฑ์วิธีสรุปกฎเกณฑ์ของคณิตศาสตร์แต่ละเรื่องแต่ละบท แล้วให้นักเรียน

ทองจำ เพื่อนำเอาข้อสรุปนั้น ๆ ไปใช้ประกอบในการแก้ปัญหาโจทย์ข้ออื่น ๆ โดยนักเรียนมีโอกาสร่วมในการศึกษาค้นคว้า เพื่อหาข้อสรุปกฎเกณฑ์นั้นน้อยมาก ทำให้การเรียนคณิตศาสตร์ เป็น เรื่องการคิดคำนวณแต่เพียงอย่างเดียว ขาดการปลูกฝังนิสัย และวิธีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่อย่างมีระเบียบวิธีการอัน เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

การจัดการเรียนการสอนแต่ละคาบแต่ละช่วงเวลานั้น ไม่จำเป็นว่าจะต้องใช้วิธีสอนเพียงวิธีเดียว แต่อาจใช้หลายวิธีไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหา

การจัดลำดับชั้นการเรียนรู้ ต้องจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนตามลำดับชั้น การปูพื้นฐานของแต่ละประสบการณ์ก่อน เรียนเรื่องใหม่ เป็นเรื่องจำเป็นในการศึกษาค้นคว้าแต่ละเรื่องของนักเรียนมาก การจัดลำดับชั้นการเรียนรู้คณิตศาสตร์ยึดหลักดังนี้

2.1.1 ทบทวนความรู้เดิม เพื่อนำความรู้เดิมที่นักเรียนได้เรียนมาก่อนแล้ว เป็นพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้ใหม่ ทั้งเป็นการเชื่อมต่อกับความรู้เก่าและความรู้ใหม่ให้เป็นเรื่องเดียวกันตลอด จะทำให้เด็กเข้าใจ เกิดความถี่ถ้วนยอดหรือหลักการของเรื่องนั้น ๆ แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น

2.1.2 เนื้อหาใหม่ เป็นเรื่องที่จะสอนใหม่ในคาบเวลาหรือช่วงเวลานั้น ควร เลือกใช้วิธีสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาแต่ละบทแต่ละตอน

การจัดลำดับชั้นการเรียนรู้ของเนื้อหาใหม่ ควร เริ่มต้นด้วยการให้ประสบการณ์จากของจริง กิจกรรมที่จัดขึ้นให้ใช้ของจริงเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เช่น ถ้าสอนค่าของจำนวน 5 ก็ใช้ก้อนหิน 5 ก้อน หรือขนม 5 ผล มาแสดงให้เห็น ถ้าจะสอนเรื่องชั่ง ก็ใช้เครื่องชั่งของจริง เพื่อจัดประสบการณ์ให้คล้ายกับสภาพของจริงในชีวิตประจำวันของนักเรียนมากที่สุด ส่วนการจะให้เด็กมีส่วนร่วมในการใช้ของจริงนั้นอย่างไร ขึ้นอยู่กับวิธีสอนที่ครูเลือกมาใช้ เมื่อได้ใช้ของจริงแล้วครูก็สามารถใช้ของจำลอง หรือภาพแทนของจริงที่ใช้สอนไปแล้วได้ เช่น แทนที่จะใช้ส้ม 5 ผล ก็วาดเป็นภาพส้ม 5 ผล หรือเครื่องชั่งน้ำหนัก ก็ใช้ภาพเครื่องชั่งน้ำหนักแทน โดยมีภาพสิ่งของที่จะชั่งและหน้าปัดเครื่องชั่งครบถ้วน เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าใจและปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับภาพนั้นได้

หลังจากการถ่ายภาพแทนของจริงแล้ว

ชั้นสุดท้ายก็คือใช้สัญลักษณ์ เมื่อถึงขั้นนี้นักเรียนจะมองไม่เห็นรูปร่างสิ่งของต่าง ๆ ที่ครูกล่าวถึง แต่นักเรียนสามารถจะนำประสบการณ์เดิมที่ได้จากของจริงและภาพมาใช้ในการศึกษาคำนวณแก้ปัญหาโจทย์สัญลักษณ์ได้ เช่น จากเดิมใช้ส้ม 5 ผล รวมกับส้ม 3 ผล ต่อมาเป็นภาพส้ม 5 ผล รวมกับส้ม 3 ผล สุดท้ายเป็น 5 3

เป็นประโยชน์สัญลักษณ์ ซึ่งนักเรียนต้องใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาช่วยในการศึกษาคำนวณ

2.1.3 ตรวจสอบดูว่านักเรียนมีความเข้าใจเนื้อหา

ใหม่หรือยัง ถ้ายังไม่เข้าใจก็อาจต้องเริ่มตั้งแต่ทบทวนความรู้เดิมเป็นต้นมา หรือจะเริ่มเนื้อหาใหม่ก็แล้วแต่ความจำเป็นของแต่ละเรื่อง หรือสภาพของนักเรียนในตอนนั้น ถ้านักเรียนเข้าใจแล้ว ในกรณีที่เนื้อหาใหม่มีวิธีคิดหลายวิธีและมีวิธีคิดในการคิดอยู่ด้วยกันก็ร่วมกันสรุปหลักเกณฑ์ในการศึกษานำเข้าสู่วิธีคิด เพื่อนำไปใช้ในโอกาสต่อไป สำหรับนักเรียนที่ยังไม่เข้าใจ ควรสอนซ่อมเสริมเรื่องนั้นเพิ่มเติม ให้ตามความสามารถทางสติปัญญาของเขา

2.1.4 เมื่อนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีศึกษาคำนวณแล้ว ก็ให้ฝึกทักษะจากหนังสือและบัตรงานที่สัมพันธ์กับเรื่องนั้น

2.1.5 นำความรู้ที่ได้ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ ตลอดจนแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต

2.1.6 การทำแบบฝึกหัด ครูควรหลีกเลี่ยงการกำหนดให้ทำข้อ เว้นข้อ ถ้าไม่สามารถให้นักเรียนทำทุกข้อได้ ก็ควรพิจารณาแบบฝึกหัดแต่ละข้อให้รอบคอบ เพื่อให้ นักเรียนมีโอกาสฝึกหรือหาประสบการณ์ให้สมบูรณ์ที่สุด

2.2 การแบ่งเนื้อหาจักรวรรดิศาสตร์

โครงสร้างคณิตศาสตร์ มีเนื้อหาสาระที่กำหนดให้เรียนแตกต่างจากของเดิมไม่มากนัก เพียงแต่จัดเนื้อหาให้เป็นหมวดหมู่ใหม่เท่านั้นเอง ของเดิมนั้นจัดโครงสร้างคณิตศาสตร์เป็น เลขคณิต เรขาคณิต บัญชี กราฟ (เลขในใจเป็นส่วนหนึ่งของเรขาคณิต) ดูตามโครงสร้างใหม่จะพบว่า เนื้อหาเหล่านี้ไม่ได้หายไปไหน ยังคงอยู่ครบถ้วน แต่สอดแทรกอยู่ในพื้นฐานต่าง ๆ ทั้ง 5 สาขา ประสบการณ์

ที่นักเรียนจะได้รับจากหลักสูตรนี้ คำนึงเนื้อหาต่างจากหลักสูตรเดิมค่อนข้างมาก จะเพิ่มขึ้นบ้างก็เป็นเพียงบางส่วน เช่น รูปสมมาตร กุณาคัมป์ เส้นจำนวน ส่วนคำใหม่ ๆ บางคำที่ปรากฏเข้ามาในหลักสูตร เช่น สมการ การเท่ากันคูณประการ การประยุกต์ ฯลฯ เป็นเรื่องที่หลักสูตรเดิมก็เคยสอนอยู่แล้วแต่เราไม่เรียกอย่างนี้ เมื่อหลักสูตรใหม่ใช้คำเหล่านี้จึงถูกเป็น เรื่องใหม่

สำหรับการจัดลำดับเนื้อหาในหลักสูตรนั้น ได้จัดเนื้อหาให้ผสมผสานกลมกลืนกันไปทุกพื้นฐาน พื้นฐานค่านิโคจำ เป็นสำหรับเรื่องอะไรก็ได้เรียนก่อน เริ่มจากที่ง่ายที่สุดและค่อยยากขึ้นตามลำดับ ตามวัยและความสามารถของนักเรียน

คู่มือการสอนคณิตศาสตร์แบ่งเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละชั้นเป็นบท ในบทหนึ่ง ๆ มีเนื้อหาอยู่หนึ่งเรื่อง แต่ละเรื่องได้กำหนดคาบเวลาที่จะใช้สอนไว้ด้วย แต่คาบเวลาที่กำหนดให้ เป็นจำนวนหลายคาบ เช่น บทที่ 7 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีถึง 42 คาบ แต่เวลาที่จะใช้สอนในแต่ละครั้งมีเพียง 2-3 คาบเท่านั้น ครูจึงจำเป็นต้องแบ่งเนื้อหากิจกรรมที่จะสอนออกเป็นตอน ๆ ตอนละ 2-3 คาบ เพื่อให้สามารถนำไปใช้สอนได้โดยง่าย และจะทำให้เกิดความมั่นใจว่า จำนวนคาบเวลาที่กำหนดให้ ในคู่มือการสอน สามารถสอนให้จบเนื้อหานั้นได้ ถ้าครูไม่ได้แบ่งเนื้อหาให้พอดีกับเวลาที่จะสอน อาจทำให้เวลาไม่เพียงพอหรือ เวลาเหลือมากเกินไป บางครั้งจุดประสงค์ข้อต้น ๆ ครูได้สอนอย่างละเอียด พอข้อหลัง ๆ ต้องรีบสอนให้จบโดยไม่คำนึงว่านักเรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมตามจุดประสงค์หรือไม่เพราะ เวลาเรียนเหลือน้อย

ในคู่มือครูได้แบ่งกิจกรรมที่ครูต้องทำตั้งแต่ต้นจนจบในแต่ละบทไว้ เวลาที่ให้ไว้คาดว่าจะพอดีกับกิจกรรมนั้น กิจกรรมบางข้ออาจต้องสอนหลายคาบ จึงต้องสอนหลายครั้ง แต่บางข้ออาจใช้เพียง 2-3 คาบ ก็เพียงพอแล้ว ครูจึงต้องพิจารณาให้ถี่ว่า กิจกรรมข้อไหนควรใช้เวลาเท่าใด

แนวการแบ่งเนื้อหาและกิจกรรมการเรียน

1. ดูว่ากิจกรรมข้อนั้นตรงกับจุดประสงค์ข้อใด มีความสำคัญในบทนั้น เพียงใด เป็นการทบทวนหรือสอน เนื้อหาใหม่หรือ เป็น เรื่องสำคัญของบทนั้น ถ้าเป็นการทบทวนก็ไม่ควรใช้เวลามากนัก เนื้อหาใหม่อาจจะใช้เวลา

เพิ่มขึ้น แต่ก็เป็น เรื่องสำคัญที่สุดและต้องฝึกทักษะมาก ก็ต้องใช้เวลามาก

2. คู่มือกิจกรรมข้อนี้มีความยุ่งยากในการสอน เพียงใด ใช้วิธีสอนอะไร นักเรียนมีส่วนร่วมมากหรือน้อย เวลาก็ไม่ควรเท่ากัน ถ้าเป็นการให้นักเรียนร่วมปฏิบัติมากก็ต้องเสียเวลามาก

3. คู่มือกิจกรรมข้อนี้ กำหนดงานให้นักเรียนฝึก จากหนังสือเรียนและบัตรงานมากน้อย เพียงใด ถ้าให้งานมากเวลาก็ควรมากด้วย

4. ให้มีเวลาเหลือไว้สำหรับอภิปราย ทบทวน เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องของค หักการ หรือสำหรับให้ทดสอบท้ายบท ประมาณ 1-2 คาบ

2.3 สื่อการเรียนที่จำเป็นของคณิตศาสตร์

2.3.1 สื่อการเรียนที่เป็นเอกสารประกอบการสอน

ได้แก่

1. คู่มือการสอนคณิตศาสตร์ หนังสือคู่มือการสอนคณิตศาสตร์ในแต่ละบทประกอบด้วย ความคิดรวบยอด หลักการ จุดประสงค์ คำใหม่ สัญลักษณ์ อุปกรณ์ เวลาที่ใช้สอน วิธีสอนและกิจกรรม แบบฝึกหัด แบบทดสอบ และทุกบทมีแผนภูมิสอนบอกลำดับการเรียนรู้ของบทนั้น ๆ ก่อนลงมือสอนครูควรได้ศึกษาอย่างละเอียด

2. แบบเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ทุกระดับชั้นจะแบ่งเป็นบท ในแต่ละบทจะจัดเนื้อหาจากง่ายไปหายาก แบบฝึกหัดแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่เป็นการทบทวนความรู้เดิม อีกส่วนหนึ่งเป็นเรื่องของเนื้อหาใหม่ การใช้แบบเรียนให้ครูใช้ควบคู่กับคู่มือการสอนคณิตศาสตร์ในชั้นนั้น ๆ

3. บัตรงาน เป็นแบบฝึกหัดเพิ่มเติมจากหนังสือเรียน เพื่อให้ประกอบการเรียนการสอน 2 ลักษณะคือ

- ใช้เป็นแบบฝึกทักษะ เพิ่มเติมสำหรับนักเรียน

ที่เรียนดี

- ใช้เป็นแบบฝึกหัดซ่อม เสริมสำหรับนักเรียน

ที่เรียนช้า

2.3.2 สื่อการเรียนที่เป็นวัสดุอุปกรณ์

1. ทรายางต่าง ๆ ใต้แก่ ตัวเลข 0-9 รูปสัตว์ต่าง ๆ นาฬิกา เครื่องชั่ง เหรียญ-ธนบัตรของไทย เส้นจำนวน
  2. เครื่องชั่งสปริง
  3. เครื่องวัดความยาว เช่น สายวัด วงล้อวัดความยาว ฯลฯ
  4. แท่งไม้รูปทรงต่าง ๆ และแท่งไม้สี่เหลี่ยม
  5. กระจกต่าง ๆ เช่น กระจกกราฟ กระจกตาราง กระจกตะปู
  6. เครื่องมือตวง
  7. กระจกสีต่าง ๆ
  8. สีเมจิก สีดินสอ
- ฯลฯ

การสอนซ่อมเสริม

กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นความสำคัญของการช่วยเหลือนักเรียนที่ไม่บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดแนวทางในการสอนซ่อมเสริมไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยกล่าวไว้ในเรื่องการประเมินผลการเรียนว่า "เมื่อพบนักเรียนคนใดที่มีข้อบกพร่องในจุดประสงค์ข้อใดเรื่องใดให้ถือเป็นความรับผิดชอบของโรงเรียนที่จะต้องจัดสอนซ่อมเสริมให้"¹ และ "ให้โรงเรียนสำนักในความรับผิดชอบที่จะต้องพฒ่านักเรียนของตน โดยจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมตามควรแก่กรณี"² ส่วนเกณฑ์ในการประเมินผลการเรียนของนักเรียนก็มีข้อบกพร่องว่า ถ้านักเรียนไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ แต่มีเวลาเรียนครบร้อยละ 80

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ในเค็ดโปรดักชั่น, 2521), หน้า 66.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 78.

(สำหรับชั้น ป.1, 3, 5) อาจพิจารณาให้เลื่อนชั้นได้ ถ้าโรงเรียนเห็นว่าสามารถ
สอนซ่อมเสริมให้ได้ในปีการศึกษาถัดไป¹ โรงเรียนประถมศึกษาจึงมีหน้าที่โดยตรง
ในการจัดสอนซ่อมเสริมให้แก่ักเรียน เพื่อให้ักเรียนทุกคนได้มีโอกาสบรรลุจุดประสงค์
การเรียนรู้ เพื่อสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรประถมศึกษาข้อ 1 ที่ว่า "เป็นการ
ศึกษาเพื่อปวงชน"²

ครูในฐานะผู้ปฏิบัติภารกิจตามหลักสูตรและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน
ระดับห้องเรียน จึงมีหน้าที่สำคัญในการจัดสอนซ่อมเสริมส่วนที่บกพร่องให้แก่ักเรียน³
แต่ เนื่องจากการสอนซ่อมเสริมเป็นการสอนที่ไม่เหมือนกับการสอนในชั่วโมงเรียนและ
นอกเหนือจากการสอนตามแผนการสอนโดยปกติ⁴ ครูจะต้องวินิจฉัยปัญหาการเรียน
ของักเรียนก่อนและเลือกใช้สื่อการเรียนและวิธีสอนให้เหมาะสมแก่ักเรียนแต่ละคน
ครูที่สอนซ่อมเสริมจึงควร เป็นผู้ที่มีความสามารถเป็นพิเศษ กล่าวคือ มีความอดทน
กระตือรือร้น ใจเย็น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และที่สำคัญก็ต้องมีความเข้าใจักเรียน⁵
รับรูการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ของักเรียนได้เร็ว มีความสามารถในการจูงใจให้
ักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ควรได้รับการฝึกฝนมาโดยเฉพาะ⁶

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521, หน้า 85.

² กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2520), หน้า 1.

³ มินิน กุานพิทักษ์, "หน้าที่ของครูกับสุขภาพของเด็ก," ประชาศึกษา
15 (พฤษภาคม 2507), หน้า 590.

⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521, หน้า 141.

⁵ Edward William Dolch, A Manual for Remedial Reading,
7th ed. (Illinois: The Gerrard Press, 1953), pp.324-332.

⁶ Albert J. Harris, How to Increase Reading Ability,
4th ed. rev. (New York: David McKay, 1968), pp.280-281.

นอกจากนี้ การจัดสอนซ่อมเสริมยังต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหลายฝ่าย เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และศึกษานิเทศก์ จึงจะช่วยให้การสอนซ่อมเสริมบรรลุผลตรงตามวัตถุประสงค์

สำหรับแนวการสอนซ่อมเสริมจากคู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กล่าวไว้และสรุปได้ว่า การสอนซ่อมเสริมหมายถึงการสอนเด็กที่เรียนอยู่ในระดับต่ำหรือสูงกว่าเพื่อน ๆ ในห้องเดียวกัน การสอนซ่อมเสริมจึงควรแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. การสอนซ่อมเสริมสำหรับเด็กที่เรียนอ่อนไม่ทันเพื่อน เพื่อให้นักเรียนได้ทันเพื่อนในระดับชั้นเดียวกัน หรือทันตามโครงการที่กำหนดไว้
2. การสอนเสริมสำหรับเด็กฉลาดให้ได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เต็มที่และเป็นไปในแนวทางที่ถูกที่ควรและมีประโยชน์¹

หลักในการสอนซ่อมเสริม²

1. ศึกษาสาเหตุของปัญหาที่ทำให้นักเรียนเรียนอ่อน เพื่อหาทางซ่อมเสริมได้ตรงกับสาเหตุ
2. ชี้แจงปัญหาให้ผู้ปกครองของนักเรียนเข้าใจ เพื่อขอความร่วมมือในการแก้ปัญหาหรือสาเหตุนั้น ๆ
3. ถ้านักเรียนเรียนอ่อนหลาย ๆ วิชา ควรแก้ไขหรือซ่อมเสริมทีละอย่าง ไม่ควรสอนซ่อมเสริมครั้งเดียวกันหลาย ๆ วิชา
4. ระยะเวลาของการสอนซ่อมเสริม อาจสอนในเวลาเรียนขณะที่เรียนร่วมกับเพื่อน ๆ เวลาก่อนเข้าเรียนในตอนเช้า ขณะพักรับประทานอาหารกลางวัน หรือหลังจากโรงเรียนเลิกแล้ว ในการสอนแต่ละครั้งไม่ควรใช้เวลานานเกินไป

¹คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร: จงเจริญการพิมพ์, 2520), หน้า 33.

²เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

5. ไม่ควรสอนสิ่งที่นักเรียนรู้อยู่แล้วซ้ำอีก ถ้าจำเป็นต้องท้าวความหรือ ทบทวนความรู้ เพื่อให้คิดต่อสืบเนื่องหรือเกี่ยวโยงกัน ควรใช้เวลาเพื่อการทำนั้น เพียง ระยะเวลาสั้น ๆ

6. วิธีสอนควรใช้วิธีการใหม่ ๆ ไม่ซ้ำกับวิธีการเดิมที่นักเรียนเรียน มาแล้ว ตลอดจนจุดประสงค์การสอนก็ควรได้จัดเพิ่มเติมให้แปลกเปลี่ยนไปจากเดิม

7. หลังจากที่มีการสอนซ่อมเสริมแล้ว ครูต้องติดตามผลงานอย่าง ใกล้ชิดและสม่ำเสมอ

การวัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ชญ แสงศักดิ์ ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่า เป็นกิจกรรม ที่วัดขึ้นนอกเวลาเรียนตามปกติ เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ต่าง ๆ ทั้งที่สืบเนื่องกับ หลักสูตรและไม่สืบเนื่อง แต่โรงเรียนมีจุดมุ่งหมายในการจัดทำเพื่อให้เกิดพัฒนาในเด็ก โดยสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษา¹ ส่วน นพพงษ์ บุญจิตรารุฒย์ ได้ กล่าวถึงลักษณะของ "กิจกรรม" ไว้ดังนี้

1. นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมตามความสมัครใจ มีเสรีภาพในการ เลือกรับกิจกรรม
2. มีการอุปถัมภ์ จะมีสมาชิกในหน่วยหรือโรงเรียนหรือองค์กร ภายนอกที่โรงเรียน เห็นชอบด้วย
3. ได้รับความเห็นชอบตามอำนาจหน้าที่ของโรงเรียน
4. ไม่มีหน่วยกิตหรือคะแนนทางวิชาการ
5. ให้ความเสมอภาค และยุติธรรมต่อนักเรียนอย่างเหมาะสมตาม

---

¹ชญ แสงศักดิ์, "ข้อคิดในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร," วิทยาสาร 59 (ธันวาคม 2523), หน้า 3.

ทว สามารถ ความหนัก ความสนใจ และกำลังทางเศรษฐกิจของนักเรียน¹

การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรนี้ว่ามีความสำคัญ และจำเป็นต่อนักเรียน เป็นอย่างยิ่ง เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนมุ่งจะพัฒนานักเรียนในด้าน เนื้อหาวิชาเป็นสำคัญ ส่วนการพัฒนาในด้านอื่น ๆ จะได้รับการพิจารณาองลงมา ความ มุ่งหมายในการผลิตกำลังคน เพื่อพัฒนาประเทศนั้น ต้องการกำลังคนซึ่งมีประสิทธิภาพ ในการประกอบกิจการและความสามารถที่จะปรับตัว เองให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข กิจกรรม เสริมหลักสูตร เป็นสิ่งซึ่งจะช่วยพัฒนานักเรียนได้รอบด้าน ดังนั้นการจัด กิจกรรมเสริมหลักสูตร จึงนับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดด้วยเหตุผลต่อไปนี้

1. กิจกรรมเสริมหลักสูตรสามารถถึงความสนใจ ความสามารถพิเศษ และความกระตือรือร้นของนักเรียนให้แสดงออกมาได้โดยสมัครใจก็ต่อเมื่อมีอิสระในการ เลือกรับและตระหนักในความรับผิดชอบ²

2. เพื่อสนองความต้องการทางจิตวิทยาของนักเรียนซึ่งอยู่ในวัยรุ่น ซึ่งมีการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย ทางสติปัญญา ทางอารมณ์และ สังคม นักเรียนต้องการการยอมรับของบุคคลในวัยเดียวกัน การเป็นสมาชิกกลุ่ม การ ยกย่องชมเชย การประสบความสำเร็จ การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น เป็นมิตร³

3. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จะช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่าง ให้มีคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและตนเอง เพราะเมื่อนักเรียนมีกิจกรรมซึ่งตน สนใจร่วมทำกับเพื่อน นอกจากนั้นยังอาจจะเกิดความสนใจใหม่ ๆ ขึ้น เพราะได้พบบุคคล ที่มีความสนใจเหมือน ๆ กัน และกิจกรรมบางประเภท อาจจะช่วยให้ได้พบสิ่งที่มีค่า

ในพจนานุกรม บัญชีรายชื่อยุทธศาสตร์, "กิจกรรมนักเรียน (Student Activities Programs)," เอกสารประกอบคำบรรยายวิชา Student Activity Program แผนกวิชาบริหารการศึกษาศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2517, หน้า 3-4.

²Henry C. Known, Extra-Curriculum Activities, 3rd ed. (New York: The Mcmilland Co., 1960), p.510.

³Ibid.

ต่อชีวิตในภายภาคหน้า¹

4. เป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและนักเรียนกับครูอาจารย์ เพราะการได้ทำงานร่วมกันทำให้บุคคลได้รู้จักกันมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซักถามความเข้าใจ และขอเท็จจริงซึ่งแต่ละฝ่ายต้องการรู้ แต่ครูอาจารย์ควรระมัดระวังเรื่องการวางตัวให้ถูกต้องกับจรรยาบรรณของอาชีพและวัฒนธรรมอันดีงาม²

5. กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยพัฒนาความเป็นผู้นำของเด็กได้ดีกว่าการเรียนในชั้นเรียน ครูอาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องปล่อยให้เด็กมีโอกาสจัดทำเอง มีโอกาสเลือกประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง นอกจากเด็กจะต้องการความช่วยเหลือบางประการ เพราะถ้าครูไปเกี่ยวข้องมากเกินไป สภาพการจัดกิจกรรมก็จะไม่แตกต่างไปจากการเรียนในชั้นเรียน³

เอกสารหลักสูตรและสื่อการเรียน

เอกสารหลักสูตร คือ เอกสารที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้น ประกอบการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จากแนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กล่าวถึงเอกสารหลักสูตรและสื่อการเรียนดังนี้⁴

ในการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุ เป้าหมายมีปัจจัยที่สำคัญที่เป็น เครื่องมือ 2 ประเภท คือ

1. เอกสารหลักสูตร
2. สื่อการเรียน

¹Henry C. Knowl, Extra-Curriculum Activities.

²บุญ แสงศักดิ์, "ข้อคิดในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร," หน้า 4.

³Robert W. Frederick, The Third Curriculum, (New York: Appleton-Century-Crofts, 1959), p.214.

⁴แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, หน้า 29.

เอกสารหลักสูตร

เอกสารหลักสูตรที่โรงเรียนประถมศึกษาควรมีไว้ให้ครู ครูใหญ่ ผู้นำ รัศมีกลุ่มโรงเรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจเพื่อจะได้นำไปใช้ได้ตรงตามเป้าหมาย นั้น มีทั้งของกรมวิชาการและของท้องถิ่น เช่น หน่วยงานนิเทศก์เขต จังหวัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด และหน่วยงานการศึกษาอื่น ๆ ซึ่ง จัดทำขึ้น ในที่นี้จะกล่าวถึงเอกสารหลักสูตรของกรมวิชาการ ซึ่งได้จัดพิมพ์เผยแพร่แล้ว มีดังนี้

1. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
2. คู่มือการอบรมครู เรื่องการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
3. หลักการ จุดหมาย โครงสร้างหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
4. หลักสูตรใหม่ เอกสารแนะนำหลักสูตรประถมศึกษา 2521
5. เอกสารแนะนำหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ฉบับปรับปรุง
6. คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
7. การประเมินผลการศึกษา
8. คู่มือการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เล่ม 2
9. รายละเอียด จุดประสงค์การเรียนรู้ในสมุดประจำชั้น
10. คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดหนังสือเรียน สำหรับใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2521-2522
11. แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
12. คู่มือปฏิบัติกิจกรรมสร้างนิสัยสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา
13. เอกสารเฉพาะกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มทักษะฯ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานและ พื้นฐานอาชีพ

สื่อการเรียน

สื่อการเรียนนี้แต่เดิมครูรู้จักกันในชื่อ อุปกรณ์การสอน ซึ่งหมายถึง รูปภาพ ของจริง บัตรคำ แถบประโยค ของจำลอง เทป วิดียู ฯลฯ แต่ตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นี้ กรมวิชาการได้ระบุความหมายให้กว้างขวางขึ้น กว่าเดิมว่า "สื่อการเรียน หมายถึง เครื่องมือตลอดจน เทคนิคต่าง ๆ ที่จะมา สนับสนุนการเรียนการสอน เราความสนใจของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความจำ ได้ดีขึ้นอย่างรวดเร็ว ได้แก่ ของจริง ของจำลอง แผนภูมิ แผนภาพ บัตรคำ บัตรงาน โสตทัศนูปกรณ์ เทปวัสดุเหลือใช้ แบบเรียน คู่มือครู แบบฝึกหัด"¹

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เน้นการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อที่นักเรียนจะได้เข้าใจและนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ ดังนั้น จึงมีการนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นและจำได้นาน การจัดทำและการใช้วัสดุอุปกรณ์ก็สมควรที่จะให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและ งบประมาณ² เกียรติยง เอี่ยมสกุล กล่าวว่า การสอนที่ดีจำเป็นจะต้องมีอุปกรณ์การสอน เพราะอุปกรณ์การสอนช่วยทั้งครูและนักเรียน ช่วยครูให้พูดน้อยลงเป็นการผ่อนคลาย ช่วยนักเรียนให้มีสติปัญญาสูงขึ้น เรียนรู้และเข้าใจยิ่งขึ้น ช่วยนักเรียนที่มีสติปัญญาค่ำ ให้สามารถเรียนได้ มีความเข้าใจแจ่มแจ้ง เพราะได้พบกับประสบการณ์หลาย ๆ อย่างนอกเหนือจากแบบเรียนและกระดานดำ³

สื่อการเรียนที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้หมายถึง วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์

¹กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ยูไนเท็ดโปรดักชั่น, 2521), หน้า 21.

²กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการอบรมวิทยากรในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร: เซ็นทรัล เอ็กเพรสศึกษา การพิมพ์, 2520), หน้า 179-183.

³เกียรติยง เอี่ยมสกุล, "อุปกรณ์การสอน," โรงเรียนประถมศึกษาภาคปฏิบัติ, (ธนบุรี: โรงเรียนการช่างวุฒศึกษา แผนกการพิมพ์, 2511), หน้า 154.

เครื่องมือต่าง ๆ ทั้งที่เป็นประเภทถาวรและสิ้นเปลืองที่จำเป็นต้องใช้ปฏิบัติกิจกรรม
ในโรงเรียน เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ¹

วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ ที่ต้องจัดซื้อ

-ประเภทใช้ทั่วไปในโรงเรียน ได้แก่ ชงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์
พระพุทธรูป เครื่องมือบอกสัญญาณ นาฬิกาแขวน เครื่องชั่งน้ำหนัก เครื่องวัดส่วนสูง
วิทยุพร้อมเครื่องเล่นเทป เครื่องมือเกษตร (มีด จอบ เสียม ฯลฯ) เครื่องมือช่าง
(ค้อน ตะปู ไขควง คีมปากนกแก้ว ขวาน ฯลฯ) และอื่น ๆ

-ประเภทใช้ประกอบการสอนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
ได้แก่ เครื่องมือวิทยาศาสตร์ แท่งไม้รูปทรงเรขาคณิต เครื่องมือตวง เครื่องมือแกะสลัก
เครื่องมือทำความสะอาด เครื่องกีฬา เครื่องมือเกษตร และวัสดุสิ้นเปลืองอื่น ๆ
เช่น กระดาษ สี กาว เป็นต้น

วัสดุอุปกรณ์ที่จัดทำขึ้นใช้เองหรือทำได้ในท้องถิ่น ซึ่งส่วนมากจะใช้
ประกอบการสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้ง 4 กลุ่ม เช่น ภาพและแผนภูมิ
ประกอบการสอน เครื่องเคาะจังหวะ (ฉิ่ง ฉาบ ฆ้อง) เครื่องกีฬาในร่ม (หมากรุก
หมากรอก ฯลฯ) และอื่น ๆ

การวัดและประเมินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 นั้นต้องการประเมินเพื่อดูว่า ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
หลังจากการสอนแล้วมากน้อยเพียงใด เช่น ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มี
วินัย และนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ เป็นต้น ถ้าผู้เรียนมีการ
เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมน้อยหรือไม่เปลี่ยนแปลงเลย ผู้สอนควรจะทำอย่างไร ฉะนั้น
การประเมินผลการเรียนการสอนจึงมิได้เน้นการสอนเพื่อสอบ แต่ต้องการให้ผู้สอน

¹ศึกษาธิการ, กระทรวง, แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช
2521, หน้า 33-34.

ประเมินผล เพื่อปรับปรุงการเรียนตลอดปีมากกว่า นั่นคือผู้สอนจะต้องสอนให้ผู้เรียน เรียนในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์และเหมาะสมกับการดำรงชีวิตในสังคม เพื่อให้ผู้เรียน เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในแนวทางที่หลักสูตรที่ประสงค์นั้นเอง

ระเบียบการประเมินผลการเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา กำหนดให้ โรงเรียนประเมินผลการเรียนทุกชั้น เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และตัดสินผลการเรียน ดังนี้¹

1. การประเมินผลการเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

1.1 การตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียน ที่สอน คือ การทดสอบความพร้อมก่อนเรียน เพื่อทราบพื้นฐานทางกาย อารมณ์ สังคม ความรู้ และความคิดของผู้เรียนแต่ละคน จะได้นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนที่จะดำเนินต่อไปได้อย่างเหมาะสม

1.2 การประเมินความรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ใน สมุทประจําชั้น เป็นการประเมินผลในลักษณะสอนไปสอบไป เพื่อคว้านักเรียนมีความรู้ ความสามารถ และพฤติกรรมตามที่กำหนดหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุง การเรียนของนักเรียนและการสอนของครู โดยเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่ เหมาะสมหลาย ๆ วิธี เช่น สังเกต สัมภาษณ์ ตรวจสอบผลงานและทดสอบ

1.3 การประเมินผลปลายภาคเรียน เป็นการประเมินผลเพื่อ ตรวจสอบคุณภาพการสอนของครูและความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนในแต่ละ กลุ่มประสบการณ์ และเพื่อเป็นการสรุปผลการเรียนรายงานให้ผู้ปกครองทราบด้วย

2. การประเมินผล เพื่อตัดสินผลการเรียน

2.1 การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้สอนต้องดำเนินการตรวจสอบ จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในสมุทประจําชั้นว่านักเรียนผ่านจุดประสงค์นั้น ๆ หรือไม่ ให้ เสร็จสิ้นก่อนการสอนครั้งสุดท้าย 2 สัปดาห์ ซึ่งแต่ละกลุ่มประสบการณ์ นักเรียนจะต้อง

¹กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 185-186.

ผ่านจุดประสงค์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

2.2 การประเมินผลปลายปี เป็นการประเมินเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเลื่อนชั้นในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4, 6

3. การตัดสินผลการเรียน

3.1 เกณฑ์ในการตัดสิน

3.1.1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3, 5 มีเกณฑ์ตัดสิน 2 เกณฑ์คือ

- เวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- ผ่านจุดประสงค์แต่ละกลุ่มประสบการณ์ไม่น้อยกว่า

ร้อยละ 60

3.1.2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4, 6 มีเกณฑ์ตัดสิน 3 เกณฑ์คือ

- เวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- ผ่านจุดประสงค์แต่ละกลุ่มประสบการณ์ไม่น้อยกว่า

ร้อยละ 60

- ผ่านการสอบปลายปีได้ระดับผลการเรียนทุกกลุ่ม

ประสบการณ์ตั้งแต่ 1 ชั้นไป

3.1.3 เวลาเรียนไม่ครบ จุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ไม่ได้ตามเกณฑ์ให้เข้าชั้น

3.2 ขอยกเว้น

3.2.1 ประถมศึกษาปีที่ 1, 3, 5

- เวลาเรียนไม่ครบ แต่ผ่านจุดประสงค์ให้เลื่อนชั้นได้
- เวลาเรียนครบ ผ่านจุดประสงค์ไม่ได้ตามเกณฑ์ให้

เลื่อนชั้นได้ แต่ต้องสอนซ่อมเสริมให้อิงเกณฑ์

3.2.2 ประถมศึกษาปีที่ 2, 4

- เวลาเรียนไม่ครบ ผ่านจุดประสงค์ได้ตามเกณฑ์ให้เข้าสอบได้ ถ้าสอบได้ระดับ 1 ขึ้นไปทุกกลุ่มประสบการณ์ให้เลื่อนชั้นได้

- เวลาเรียนครบ ไม่ผ่านจุดประสงค์ให้เข้าสอบได้ ถ้าสอบได้ระดับ 1 ขึ้นไป ให้เลื่อนชั้นได้

-ผู้เข้าสอบปลายปี ถ้าผลการสอบปลายปีไม่ผ่าน

ขาดเพียงเล็กน้อย อาจารย์อาจทำให้เลื่อนชั้น และไปสอนซ่อมเสริมในวันต่อไป

3.3 ผู้ตัดสินและผู้อนุมัติ ให้ศึกษาในคู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ตอนระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ซึ่งจะได้อีกต่อไป

การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

เอกวิทย์ ฌ กลาง ได้กล่าวถึงการบริหารวิชาการไว้ดังนี้คือ "งานวิชาการ ได้แก่ การควบคุมดูแล หลักสูตร การสอน อุปกรณ์การสอน การจัดแผนการเรียน คู่มือครู การจัดชั้นเรียน มาตรการครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดอบรมครูประจำการ การเผยแพร่วิชาการ การวิจัยค้นคว้า การวัดผลการศึกษา การประเมินผลมาตรฐานโรงเรียน การตรวจเยี่ยมและการนิเทศการศึกษา"¹ ส่วนพนอม แก้วกำเนิด ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า "การนิเทศการศึกษาหมายถึง การช่วยให้บุคคลอื่นปฏิบัติงานได้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ"² สำหรับ สาโรช บัวศรี กล่าวว่า "การนิเทศการศึกษาคือ การช่วยเหลือดูแล และตรวจตรา แนะนำ สนับสนุน ส่งเสริม และเกื้อกูล เพื่อให้งานฝ่ายวิชาการ และธุรการในโรงเรียนแต่ละสายงานได้เกิดผลดี การนิเทศการศึกษานี้ไม่เกี่ยวกับการบังคับบัญชาแต่ประการใด แต่เป็นการแนะนำโดยแท้และเป็นการแนะนำช่วยเหลืออย่างเปิดเผย"³

¹เอกวิทย์ ฌ กลาง, "การบริหารวิชาการ," รายงานการประชุมผู้ตรวจการศึกษาศึกษาและศึกษานิเทศก์จังหวัด (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2516), หน้า 113.

²พนอม แก้วกำเนิด, อังกนิเทศการประกอบคำบรรยายวิชาหลักการนิเทศการศึกษา, ภาควิชาบริหารการศึกษาศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 2.

³สาโรช บัวศรี, แนวคิดในการบริหารการศึกษาศึกษา (พระนคร: โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, 2504), หน้า 68.

จากความหมายของการนิเทศการศึกษาซึ่งกล่าวพอสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามของผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา ใช้เทคนิคต่าง ๆ ช่วยเหลือปรับปรุงกลวิธีในการสอนของครู การคัดเลือกอุปกรณ์การสอน ตลอดจนการประเมินผล การเรียนการสอน อันจะมีผลทำให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพและจะก่อให้เกิดผลดีต่อผู้เรียนยิ่งขึ้น

การนิเทศภายในโรงเรียน

งานนิเทศการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาตั้งแต่มีการโอนโรงเรียนประชาบาลไปสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้มีนโยบายให้การนิเทศการศึกษายู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษาอำเภอ โดยร่วมกับระดมกลุ่มโรงเรียน¹ อย่างไรก็ตามแม้ว่าการนิเทศการศึกษาจะจำต้องเข้าไปใกล้โรงเรียนมากกว่าแต่ก่อน แต่ก็ถือว่าเป็นการนิเทศที่มาจากภายนอก ซึ่งผู้ทำหน้าที่นิเทศอันได้แก่ศึกษานิเทศก์ระดับอำเภอ เจ้าหน้าที่ในกลุ่มโรงเรียน ยังไม่ใกล้ชิดกับปัญหาเท่ากับผู้บริหารภายในโรงเรียน การนิเทศที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนยังคงมีความสำคัญอยู่ถ้ามีการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพย่อมส่งผลไปยังคุณภาพของการเรียนการสอนที่จะพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว

อากม จันทสุนทร ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่าเป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ เพิ่มพลังการปฏิบัติงานแก่ครู ให้ครูก้าวหน้าในวิชาชีพและการศึกษาของเด็กก้าวหน้าด้วย² ส่วน กฤษณี น้ำเพชร กล่าววาทบายถึงความพยายามทุกชนิดของผู้บริหารโรงเรียนในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพในด้าน การเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น ทำให้เกิดการเพิ่มพลัง

¹คณะกรรมการพิจารณาปัญหาการศึกษาประชาบาล, การประถมศึกษาแห่งชาติ โครงสร้าง แบบบริหาร และระบบบริหารบุคคล (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และท่าปกเจริญผล, 25), หน้า 46.

²อากม จันทสุนทร, "การนิเทศภายในโรงเรียน," มิตรครู 21 (กันยายน 2522), หน้า 36-38.

ในการปฏิบัติงานของครู รวมทั้งให้ครูเกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพ และก่อให้เกิดผล
ขั้นสุดท้ายคือ การศึกษาของเด็กก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ¹

จากความหมายดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การนิเทศภายในโรงเรียน
ระบบรวมผล ใดนั้น จะต้องเกิดจากบุคคลทุกฝ่ายในโรงเรียนถ้าขาดความร่วมมืออย่าง
จริงจังแล้ว การนิเทศภายในโรงเรียนจะไม่ประสบผล แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียน
ก็ควรต้องร่วมมือกัน รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อวางแผนปรับปรุงการเรียน
การสอน หรืออาจเชิญศึกษานิเทศก์ ผู้เชี่ยวชาญมารวบรวมด้วย

กมล ภิรมย์กุล กล่าววว่า

ถึงแม้ว่าจะมีบริการค้ำคูณการนิเทศการศึกษาให้แก่โรงเรียนแล้ว
ก็ตาม จะต้องถือว่า การที่คน เขามาช่วยเหลือ เป็น เพียงกำลังภายนอก
มาช่วยสนับสนุนในทางภายใน โรงเรียนดูลงไป เป็น ครั้งคราว เท่านั้น
ผู้รับบทบาทสำคัญที่สุดใน โรงเรียนจะต้อง เขาใจงานนิเทศการศึกษา
สามารถทำหน้าที่ เป็นศึกษานิเทศก์ประจำ โรงเรียนและให้ความ
ช่วยเหลือครูทุกคน โดยอย่างใด เป็นการถาวรนั้นก็คือ ครูใหญ่ของ
โรงเรียนนั้นเอง จึงกล่าวได้ว่าครูใหญ่คือศึกษานิเทศก์ของโรงเรียน
และ เป็นศึกษานิเทศก์ที่พัฒนา ส่วนศึกษานิเทศก์คนอื่น ๆ ที่เขาไปให้
ความช่วยเหลือ เป็น เพียงทัพหนุน เท่านั้น²

นอกจากนี้จากผลการสัมมนาวิชาสัมมนาการนิเทศการศึกษาและพัฒนา
หลักสูตร ปีการศึกษา 2518 ของแผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนของตน" ได้
สรุปถึงความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. การนิเทศเป็นการส่งเสริมคุณภาพทางด้านการเรียนการสอน

¹ กฤษณี น้ำเพชร, "วิธีปฏิบัติในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน
มัธยม," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 16.

² กมล ภิรมย์กุล, "การนิเทศการศึกษา," ใน คู่มือครูใหญ่โรงเรียนประถม-
ศึกษา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 8.

ภายในโรงเรียน

2. ครูควรได้รับการนิเทศเพื่อพัฒนาความเจริญทางการเรียน การสอนและทางวิชาการ

3. โรงเรียนควรมีการนิเทศ เพราะโครงการที่ประกอบด้วยข้อมูล จากการนิเทศจะสามารถช่วยในการจำแนกคุณภาพของครู และยังสามารถช่วยในการ ตัดสินปัญหาทางอย่างของโรงเรียนได้

4. การนิเทศสามารถกระตุ้นและนำทางความคิดใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น กับครูภายในโรงเรียน โดยเฉพาะกรณีที่น่าเอาเทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ตลอดจนการ วิจัยมาใช้ จะเป็นการช่วยในการเก็บข้อมูลในการนิเทศการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และน่าเชื่อถือ

5. โรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องอบรมครูโดยกระทำต่อเนื่องกัน ไป เพราะไม่มีหลักประกันได้ว่าครูที่ผ่านสถาบันฝึกหัดครูมาแล้วจะเป็นครูที่มีคุณภาพดี อยู่ตลอดไป โดยไม่ต้องมีการนิเทศ เพราะความก้าวหน้าทางวิชาการเพิ่มพูนขึ้นทุกวัน

6. การนิเทศภายในโรงเรียนจะช่วยให้ครูเข้าใจปรัชญาของ โรงเรียน วัตถุประสงค์ของโรงเรียนและของการศึกษา อันจะช่วยให้ครูดำเนินการสอน โดยบรรลุวัตถุประสงค์นั้น ๆ

7. เป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้แก่ คณะครู ก่อให้เกิดความรู้สึกลอยลပ်ในการทำงาน เพื่อที่จะได้ร่วมมือร่วมใจกันในการ ปฏิบัติหน้าที่ มีความรักและภูมิใจในอาชีพครูที่ตนกำลังปฏิบัติอยู่¹

อาคม จันทสุนทร ได้เสนอแนะกิจกรรมที่ควรจัดภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

ก. การให้ความรู้ ผู้นิเทศสามารถทำได้หลายวิธีดังนี้

1. การให้คำแนะนำ

---

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาศึกษาศาสตร์และพัฒนาศาสตร์, "การนิเทศภายใน โรงเรียนของตนเอง," ในรายงานการสัมมนาวิชาการสัมมนาการนิเทศการศึกษาศาสตร์ และพัฒนาศาสตร์ ปีการศึกษา 2518 แผนกวิชาบริหารการศึกษามหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, หน้า 2-3.

2. การประชุมปรึกษาหารือ
3. การจัดอบรม
4. การปฐมนิเทศ
5. การใช้เอกสารให้ความรู้
6. การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้

ข. การสาธิต เช่น การสาธิตวิธีสอน การสาธิตการใช้เครื่องมือ การปฏิบัติบางอย่างให้ดูเป็นตัวอย่าง

ค. การพาไปดูงาน เช่น พาครูไปดูการแสดง การจัดนิทรรศการ หรือกิจกรรมที่ประกอบขึ้นต่อการทำงานในสายวิชานั้น ๆ

ง. การประสานงานให้ร่วมมือกันทำงาน ผู้ที่เทศก์ควรมีสถานะ เป็นผู้ประสานงาน เพื่อให้ครูได้ร่วมมือกันทำงาน เพื่อส่วนรวม

จ. การบริการทางวิชาการ เช่น ให้บริการวัสดุการเรียนการสอน แนะนำแหล่งวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

ฉ. การประเมินผลและการวิจัย ผู้ที่เทศก์ในโรงเรียนจะต้องใช้ การประเมินผลและการวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษา เพื่อจะได้ทราบว่าการดำเนินงานการเรียนการสอนนั้น มีจุดอ่อน จุดแข็ง ตรงไหน เพื่อจะได้แก้ไขและส่งเสริมให้ถูกจุด

ช. การจัดกิจกรรมกระตุ้นให้ปฏิบัติงาน แข้มแข็งขึ้น ผู้ที่เทศก์ในโรงเรียนอาจใช้วิธีการประกวดและแข่งขันในก้นต่าง ๆ เป็นการกระตุ้นให้ครู กระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน เช่น การประกวดการสอน เป็นต้น

ซ. การให้ไปฝึกงาน โดยการจัดส่งครูไปฝึกงานในที่ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถกลับมาทำงานให้ได้ผลดี เช่น ส่งครูฝึกผลไปฝึกงานดำเนินงานเกี่ยวกับการวัดผลในอีกโรงเรียนหนึ่ง

ด. การทำให้เกิดความเข้าใจ ผู้ที่เทศก์ในโรงเรียนจะต้องทำหน้าที่ เป็นผู้ประสานงานให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ในระหว่างคนในกลุ่มที่

ปฏิกิจงาน¹

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมที่ใช้ใน เทศภายใน โรงเรียนตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายกัน ดังนั้นผู้นี้ เทศกิจจำเป็นที่จะต้องเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ไปใช้ในการนี้ เทศตามสภาพและสิ่งแวดล้อมของตนเอง

การใช้อาคารสถานที่และแหล่งวิทยาการ

แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กล่าวถึงการจัดห้องเรียนและการจัดบรรยากาศภายนอกห้องเรียนไว้สรุปได้ดังนี้²

ภายในห้องเรียน นอกจากตัวครูและกระบวนการเรียนการสอนจะมีความสำคัญแล้ว การจัดห้องและอุปกรณ์ต่าง ๆ ก็มีส่วนช่วยเสริมสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีความอบอุ่น สบายใจ เป็นกันเองเหมือนอยู่บ้าน เกิดความสนใจ กระตือรือร้นอยากรื้ออยากเรียนยิ่งขึ้นได้ เช่น

1. ควรจัดห้องเรียนให้นักเรียนมีความสะดวกและคล่องตัวพร้อมที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้
2. การจัดโต๊ะเก้าอี้ไม่จำเป็นต้องนั่งเป็นแถว ๆ หันหน้าเข้าหาครูตลอดเวลาควร จะเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมในแต่ละกิจกรรม
3. ควรจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้มีอิสระ เช่น ระเบียบในชั้นไม่ควรมีหุยมหิยมมากเกินไป แต่ไม่ควรให้เป็นห้องเรียนที่กฎวินัยจน เด็กเกิดความรู้สึกว่าเขาถูกบังคับให้เรียนหรือสับสน ควรเน้นในเรื่องความเรียบร้อยและการมีวินัย
4. ให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดตกแต่งและดูแลรักษาห้องเรียน สิ่งของที่นำมาตกแต่ง ไม่จำเป็นต้องซื้ออาจเป็นผลงานของเด็กก็ได้
5. ห้องเรียนควรได้รับการรักษาความสะอาด ให้เด็กไ้นั่งเขียน

¹วาทม จันทสุนทร, "การนิเทศภายในโรงเรียน," วารสารสามัญศึกษา 10 (พฤศจิกายน 2521) หน้า 61-66.

²แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, หน้า 181-182.

นอนอ่าน หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมือนบ้าน

6. ควรจัดให้มีมุมต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และแสดงผลงานของนักเรียนแต่ละกลุ่มประสบการณ์

7. อุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ควรจัดทำให้มีขนาดพอเหมาะกับร่างกายและวัยของเด็ก เช่น เครื่องมือการเกษตร เครื่องมือทำความสะอาด ฯลฯ ควรมีขนาดที่เด็กสามารถนำไปใช้ได้สะดวกและคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่นด้วย

8. อุปกรณ์การสอนบางชนิดที่ใช้สอนได้หลาย ๆ อย่าง เช่น บานนิเทศ กระดาษทราย หุ่นจำลอง ถ้าไม่สามารถจัดไว้ในห้องเรียนได้ ก็อาจจัดไว้ที่ใดที่หนึ่งซึ่งจะสะดวกในการใช้สอย และควรนำวัสดุท้องถิ่นมาคิดแปลงทำอุปกรณ์การสอนให้มาก ให้เด็กได้ช่วยกันตกแต่งเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

วัสดุสิ้นเปลือง เช่น กระดาษ สี ฟินสอ เทียน ฯลฯ หรือของใช้ถาวรบางอย่าง เช่น มีด กรรไกร เข็ม ฯลฯ ทางโรงเรียนควรจัดหาไว้เป็นส่วนกลางสำหรับแจกเด็กหรือให้เด็กยืมใช้ เด็กที่ขาดแคลนก็จะเกิดความมั่นใจว่าคนมีเครื่องเขียนครบถ้วน ได้เรียนเท่า ๆ กับเด็กคนอื่น ๆ ไม่เกิดขมขื่น

การจัดบรรยากาศนอกห้องเรียน¹

อาคารเรียน อาคารประกอบ ตลอดจนบริเวณโรงเรียน ควรได้รับการปรับปรุงและตกแต่งให้มีส่วนเอื้อต่อการเรียนการสอนก็จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วม เป็นแรงจูงใจให้อยากมาโรงเรียน มีความรัก ห่วงเห่นและภาคภูมิใจในโรงเรียน

การจัดอาคารสถานที่และบริเวณให้มีส่วนเกื้อกูลแก่การเรียนรู้ของเด็ก ควรพิจารณาในสิ่งต่อไปนี้

¹ศึกษานิกร, กระทรวง, แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, หน้า 182.

1. ความสะอาด อาคารทุกอาคารและบริเวณโรงเรียนควรสะอาด เช่าเดียวกับห้องเรียน โดยเฉพาะบริเวณโรงเรียน ควรมีเครื่องใช้ในการรักษา ความสะอาดอย่างเพียงพอ

2. ตกแต่งอาคารและบริเวณ โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ความ สวยงามและความเป็นระเบียบ

3. อาคารประกอบ เช่น โรงอาหาร หอประชุม โรงฝึกงาน ตลอดจน ถึงห้องน้ำห้องส้วม ควรได้รับการเอาใจใส่ให้อยู่ในความพร้อมที่จะใช้ เหมือนกับเด็ก ใช้ของในบ้านของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องส้วม ซึ่งอาจจะมีลักษณะแตกต่างกัน ไปแต่ละท้องถิ่น ถ้าเป็นส้วมซึมจะต้องจัดให้มีน้ำอยู่ตลอดเวลา มีเครื่องทำความสะอาด เพื่อฝึกสุขนิสัยที่ถาวรให้เด็ก

4. จัดบริเวณให้ร่มรื่น มีไม้ดอกไม้ประดับ สวนหย่อม ฯลฯ เพื่อให้ เด็กเกิดความสดชื่นสบายใจ เพราะอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทั้งเด็กจะได้ใช้เป็นแหล่ง สืบเสาะ ศึกษาหาความรู้จากธรรมชาติรอบ ๆ ตัวอีกด้วย

5. จัดให้มีที่นั่งพักผ่อน สนามเล่น และเครื่องเล่นอย่างพอเพียง เครื่องเล่นของเด็กเล็ก เช่น ชิงช้า ราวไต่ กระดานเดิน กระดานหก ฯลฯ จะต้อง ได้รับความเอาใจใส่ในเรื่องความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด

แหล่งวิทยากร

แหล่งวิทยากร เป็นสื่อการเรียนอีกแบบหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นสถานที่ซึ่ง นักเรียนจะเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้หรือแหล่งวิทยากรที่เป็นบุคคล ได้แก่ วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่เข้าไปให้ความรู้ในห้องเรียน หรือการที่ครูนำนักเรียน ออกมาหาวิทยากรก็ได้

แหล่งวิทยากรที่เป็นสถาบัน ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ที่ทำการ ไปรษณีย์โทรเลข โรงพยาบาล วัด ตลาด ฯลฯ

แหล่งวิทยากรที่เป็นบุคคล ได้แก่ พระภิกษุ บุรุษไปรษณีย์ แพทย์ ตำรวจ ทหาร และผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่น เป็นต้น

Walter A. Wittich กล่าวว่า "วิธีการใช้ประโยชน์แห่งความรู้
ในชุมชนที่มีอยู่ 2 วิธีใหญ่ ๆ คือ

1. การนำบุคคลหรือสิ่งของเข้ามาสู่ห้องเรียน
2. การนำชั้นเรียนออกสู่ชุมชนจริง ๆ เพื่อให้กิจกรรมนั้นเป็นส่วนหนึ่งของชั้นเรียนโดยแท้"¹ และ Edward G. Olson กล่าวว่า "การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอาจอาศัยสะพานเชื่อมต่อไปนี้

1. เอกสารสิ่งตีพิมพ์
2. อุปกรณ์โสตทัศนวัสดุ
3. วิทยากร
4. การสัมมนา
5. การศึกษานอกสถานที่
6. การสำรวจชุมชน
7. การตั้งค่ายพักแรม
8. ประสบการณ์จากการฝึกงาน"²

โรจน์ อุดยากร³ ได้สรุปถึงประโยชน์ของการเรียนจากแหล่งความรู้ชุมชนว่า

1. ทำให้บทเรียนมีความหมายแก่นักเรียนยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะนักเรียนได้เรียนจากสภาพจริง
2. ทำให้การเรียน เป็นไปอย่างมีชีวิตจิตใจ เพราะว่ามีสิ่งกระตุ้นและ

¹Walter A. Wittich, Charles F. Schuller, Audio Visual Materials: Their Nature and Use, (New York: Harpert Brother, Publishers, 1967), p.68.

²Edward G. Olson, School and Community (New Jersey: Prentice Hall Inc., 1960), p.73.

³โรจน์ อุดยากร, "การศึกษาเรื่องการใช้แหล่งวิชาในชุมชน เพื่อประกอบการสอนในโรงเรียนฝึกหัดครูและวิทยาลัยครูในประเทศไทย," (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร), พิมพ์ที่, บทคัดย่อ.

เราความสนใจทำให้ไม่เบื่อหน่าย

3. ทำให้เข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น และจะฝังแน่นในความทรงจำ เพราะว่าเป็นการ เรียนได้โดยผ่านประสบการณ์หลายทางด้วยกัน

4. ช่วยประหยัดเวลาในการสอน

5. ทำให้นักเรียนได้เจริญงอกงามทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติที่พึงปรารถนาไปพร้อม ๆ กัน

การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร

จากแนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521¹ ได้กล่าวถึงการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรไว้ดังนี้

การประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะโรงเรียนต้องทำงาน เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ มีความแตกต่างกันทั้งฐานะ ระดับอายุ และความรู้ หากโรงเรียนได้ทำการประชาสัมพันธ์อย่างดี มีความเข้าใจตรงกัน จะทำอะไรก็ร่วมมือกันอย่าง เข้มแข็งจริงจัง ก็จะมีส่วนช่วยทำให้บรรยากาศในโรงเรียน มีความราบรื่น เรียบร้อย การประชาสัมพันธ์ต้องทำกับผู้ร่วมงานภายในและผู้ที่เกี่ยวข้อง

การทำความเข้าใจกับผู้ร่วมงาน ตั้งแต่ครูใหญ่ลงไปถึงตัวนักเรียน และนักการภารโรง ควรจะเข้าใจจุดหมายของการทำงานแต่ละอย่างตรงกัน เสียก่อน ซึ่งจะขึ้นอยู่กับการประชาสัมพันธ์ของผู้บริหารหรือผู้ควบคุม โครงการนั้น ๆ พิจารณาว่า คนไหนควรจะเข้าใจขั้นตอนของงาน เรื่องใดแค่ไหน เพื่อให้ทุกคนได้ปฏิบัติตามบทบาท หน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้อง เต็มที่

สร้าง ความเข้าใจกับบุคคลภายนอก บุคคลภายนอกที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ ผู้ปกครองนักเรียน เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจเรื่องระบบการศึกษา แผน การศึกษา หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน หรือการวัดประเมินผลใด ๆ ทั้งสิ้น หากทางโรงเรียนไม่ประชาสัมพันธ์ให้เข้าใจ นอกจากจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือสนับสนุน

¹แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, หน้า 183-184.

เรื่อง การเรียนการสอนแล้ว ยังจะถูกต่อต้านในบางกรณีอีกด้วย การประชาสัมพันธ์
กับผู้ปกครองนักเรียนหรือชาวบ้านทั่ว ๆ ไป อาจทำได้หลาย ๆ ทาง เช่น

ประกาศ แจกแผ่นนักเรียนถึงผู้ปกครอง

จัดทำเอกสารชี้แจง จดหมายข่าว ถึงผู้ปกครอง เป็นรายลักษณะฉับกษร
ชี้แจงสอดแทรกใน โอกาสที่ประชาชนมาร่วมชุมนุมในกิจกรรม

อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การทำบุญ ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ฌาปนกิจ หรือการประชุม
ของลูกเสือชาวบ้าน เป็นต้น

ชี้แจงเมื่อถึงคราวประชุมกรรมการสมาคมผู้ปกครอง (ถ้ามี) หรือ
เชิญประชุม เพื่อกิจการอันใดอันหนึ่งโดยเฉพาะ

ใช้บริการสื่อสารมวลชน เป็นครั้งคราว เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ
โทรทัศน์ เฉพาะเรื่องราวที่สำคัญเป็นพิเศษ

เรื่อง ที่ควร จะประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและประชาชนภายนอก
ทราบก็คือ เรื่องราวการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาบางอย่าง เช่น แผนการศึกษา
หลักสูตร แบบเรียน ระเบียบการต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมทั้งขอแนะนำ ให้เอาใจใส่
ในการดูแลบุตรหลานที่อยู่ในความรับผิดชอบ ฯลฯ อาจเน้น เฉพาะสาระสำคัญที่
ผู้ปกครองควรทราบ จะได้ให้ความร่วมมือได้ถูกต้อง

นอกจากนั้น บุคคลที่ควร จะได้รับการประชาสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง
ก็คือ ผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่หน่วยเหนือขึ้นไป ซึ่งทางโรงเรียนควรมี
การประชาสัมพันธ์ด้วยการเสนอแผนงานของโรงเรียนให้ทราบ เพื่อขอความร่วมมือ
สนับสนุน การบริหาร การเงิน ตลอดจนบริการต่าง ๆ

งานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

รัตน์ ยืนนาน ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร เกี่ยวกับการ
การใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยใช้ตัวอย่างประชากรจากครูผู้ทำ
หน้าที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2521 ในเขตจังหวัดเพชรบุรี และ
ประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 650 คน ครูใหญ่ หัวหน้าหมวดการศึกษา ศิษยานิเทศก์และ
หัวหน้าส่วนการศึกษา ในเขตการศึกษา 2 คังกลาว (ผู้บริหาร) จำนวน 560 คน

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารการศึกษามีความเห็นว่ เนื้อหาในหลักสูตรนั้นได้จัดเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันมาก ตลอดจนผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ (80% ของผู้บริหาร) ปัญหาที่มีอยู่ว่า การจัดกิจกรรมการเรียน การใช้สื่อการเรียน ตลอดจนการประเมินผลนั้นจะไม่สามารถทำได้ให้บรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง เพราะว่าโรงเรียนแต่ละแห่งไม่สามารถจัดหาสื่อการเรียนมาสนองกิจกรรมการสอนได้ครบตามแผนการสอนและอาจจะไม่เหมาะกับเด็กในวัยนั้น ๆ เพราะเด็กยังไม่ชินกับวิธีการนี้ การประเมินผลอาจสร้างความยุ่งยากแก่ครูมาก อัตราเวลาเรียนอาจจะมีปัญหาในข้อที่ว่า ไม่สามารถจัดได้ตามตาราง เพราะอาจมีเรื่องซ่อมเสริมมาแทรก ทำให้ผิดแผนการสอนไป เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมที่จะให้ดำเนินไปตามกิจกรรมการเรียนในหลักสูตรใหม่ได้

2. ครูประจำการผู้มีหน้าที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีความเห็นว่ เนื้อหาต่าง ๆ ในหลักสูตรนั้นเหมาะสมดีแล้ว (75% ของครู ป.1) ปัญหาส่วนใหญ่อยู่ที่การจัดกิจกรรมการเรียน และสื่อการเรียน ซึ่งครูส่วนใหญ่เห็นว่ เวลานั้นไปปฏิบัติจริงย่อมทำได้ยาก เพราะความไม่พร้อมในด้านกำลังครูและงบประมาณ แหล่งความรู้ก็ไม่สามารถหาได้ให้เพียงพอและตรงกับที่แผนการสอนวางไว้

3. โดยทั่วไปมีความคิดเห็นว่ ปัญหาอยู่ที่การจัดกิจกรรมการเรียน การจัดสื่อการเรียนและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ความไม่พร้อมของครูผู้สอน และงบประมาณ ตลอดจนตัวเด็กนักเรียนเอง จำเป็นต้องแก้ไขและได้รับการพิจารณาเป็นประเด็นแรก¹

บังอร ชุ่มสะอาด ได้ทำการวิจัยเมื่อ พ.ศ.2521-2522 เรื่องความคิดเห็น

¹ รัตน์ ยืนนาน, "ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ในเขตจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์," (โครงการสำรวจและวิจัยวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2521), หน้าบทคัดย่อ.

ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ต้องการใช้หลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยใช้นแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทุกสังกัด ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 542 คน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. สภาพของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีครูหญิงมากกว่าครูชายทุกสังกัด ครูมีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี เป็นส่วนมาก และส่วนใหญ่สมรสแล้ว อายุราชการครูสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลสูงกว่า 20 ปีเป็นส่วนมาก ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ส่วนมากมีวุฒิ ป.กศ.สูงหรือเทียบเท่า และจะรับผิดชอบเด็กนักเรียนน้อยกว่า 26 คน ครู ป.1 สมักพอใจสอนพอ ๆ กับจำใจสอน เพราะเคยสอนมาก่อนแล้วไม่มีใครรับ นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่า การอบรมก่อนสอนยังไม่เพียงพอ

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร ครูส่วนมากเข้าใจหลักสูตรพอสมควร และเห็นพ้องด้วยกับหลักสูตร เห็นว่า วิชางานประดิษฐ์ งานช่าง ภาษาไทย คณิต และนาฏศิลป์ ยากเกินความสามารถของนักเรียนและครูไม่สามารถปฏิบัติได้ เรื่องเวลาเรียน ครูแสดงความคิดเห็นว่า กลุ่มวิชาทักษะมีเวลาน้อยเกินไปไม่สามารถจะสอนได้ทัน ครู ป.1 สมักพอใจสอน ป.1 เข้าในปีการศึกษา 2522

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนตามหลักสูตรใหม่ ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับหลักการของหลักสูตรใหม่ในเรื่องทำให้เด็กคิดเป็นและคิดได้ คู่มือครูและแผนการสอน เป็น เครื่องมือสำคัญของครูยิ่งกว่าแบบเรียน การสอนภาษาไทยตามแบบเรียนทำให้เด็กอ่านได้เร็วกว่าแบบเก่า ครูชั้น ป.1 เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยเท่า ๆ กันกับการที่ ป.1 สามารถเรียนแบบค้นคว้าได้ การสอนให้อ่านออกเสียงเลขเป็นก่อนจึงจะสอนกลุ่มบูรณาการและกลุ่มอื่นได้ การตัดสินผลการเรียน ป.1 แบบไม่มีสอบปลายปีทำให้เด็ก ป.2 ที่มีคุณภาพ และครู ป.1 จำนวนหนึ่งไม่แน่ใจว่า นักเรียนชั้น ป.1 เรียนแบบค้นคว้าได้ นี้ดีกว่าจะได้ผล 50% การตัดสินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ทำให้เด็กอ่อนทางวิชาการ

4. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ครูส่วนใหญ่มีปัญหาในการสอนวิชาภาษาไทย เลขคณิต และคณิตเรขาคณิต ขาดอุปกรณ์การสอน นักเรียนขาดเรียนบ่อยและมีสติปัญญาแตกต่างกัน ความเข้าใจเรื่องการประเมินผลตามหลักสูตรใหม่ หนังสือเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน แผนการสอนได้รับไม่ครบทุกห้องเรียน

ขอเสนอแนะครูเสนอแนะว่า ควรจัดการอบรมครูก่อน เปิดภาคเรียน ควรสาธิตการ
สอนวิธีต่าง ๆ และชี้แจงแนวการประเมินผลให้ครูเข้าใจ ควรแจกคู่มือครูให้ครูครบ
ทุกห้องเรียน ควรนำรายละเอียดของวิชาบูรณาการ แบบเรียนควรปรับปรุงรูปเล่มให้
คงทน น่าอ่าน เนื้อหาควรเรียงจากง่ายไปหายาก และควร เสร็จให้ทันปีการศึกษา¹

จากรายงานการวิจัยเกี่ยวกับ เรื่องความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร
เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และเรื่องความคิดเห็นของ
ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการใช้หลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นั้น
ในส่วนที่เป็นความคิดเห็นและปัญหาในการใช้หลักสูตรกลุ่มทักษะนั้น พอจะสรุปได้ดังนี้
คือ วิชาภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เนื้อหาและกิจกรรมบางส่วนยากเกินความ
สามารถของนักเรียนและครูที่จะปฏิบัติได้ กลุ่มทักษะมีเวลา เรียนน้อย เกินไปไม่สามารถ
จะสอนได้ทัน การสอนภาษาไทยตามแบบเรียนทำให้เด็กอ่านได้เร็วกว่าแบบเก่า
การสอนให้อ่านออกกติกเลข เป็นก่อนจึงจะสอน กลุ่มบูรณาการและกลุ่มอื่นได้ ครูส่วนใหญ่
มีปัญหาในการสอน ภาษาไทย เลขคณิต คณิตรี นาฏศิลป์ ซากอุปกรณ์การสอน

วิไล โยเสวีวงศ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในเขตการศึกษา 6 โดยใช้ตัวอย่างประชากร
จากโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร 200 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน
200 คน ครูประจำชั้น ป.1 200 คน รวมตัวอย่างประชากร 400 คน ผลการศึกษา
สรุปได้ดังนี้คือ

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีปัญหาการใช้หลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มากเพียงคนเดียว คือ การใช้สื่อการสอน ส่วนที่
เหลืออีก 4 ด้าน กล่าวคือ ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และ
วัสดุหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลมีปัญหาปานกลาง
2. ผลการ เปรียบเทียบปัญหาของผู้บริหารโรงเรียนและครูชั้นประถม

---

¹ บังอร พุ่มสะอาด, ความเห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการใช้หลักสูตร
ประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฝ่ายวิจัยและบริการการศึกษาหน่วย
ศึกษานิเทศก์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2521-2522, บทคัดย่อ.

ปีที่ 1 เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พบว่า ส่วนใหญ่ ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 กล่าวคือ แตกต่างกันเพียง 34 เรื่อง ใน 114 เรื่อง¹

๑๑๑

บุญนิตย์ ไวสุตติก ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ประจำการและนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการใช้ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521" โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรจากโรงเรียน 100 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษา 266 คน ครูประจำการ 251 คน สำหรับ นักเรียนสุ่มจากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 24 เขต จำนวน 120 คน โดยการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารการศึกษา และครูประจำการ มีความคิดเห็นส่วนใหญ่ ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ในด้าน จุดมุ่งหมายของหลักสูตร กิจกรรม การเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล

2. ผู้บริหารการศึกษา และครูประจำการ มีความคิดเห็นส่วนใหญ่ แตกต่างกัน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ในด้าน ความเข้าใจและปัญหาการใช้หลักสูตร และการบริหารหลักสูตร

3. หัวข้อที่ผู้บริหารการศึกษา และครูประจำการ มีความเห็นว่ามีปัญหา มาก คือ เรื่องการได้รับความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์ ทักะในการสอนแบบรายงาน การสอน เชิงบูรณาการ การสอนโดยใช้หุ่นนิ้วมือ การเตรียมความพร้อมของเด็ก การใช้เครื่องรับวิทยุ เทป โทรทัศน์ การใช้รายการโทรทัศน์ การขาดแคลนงบประมาณ และวัสดุสำหรับสร้างสื่อการสอน อาคารเรียน อาคารประกอบ การบริการนักเรียน และความจำกัดของเนื้อที่บริเวณโรงเรียน

¹วไล โยเสวีวงศ์, ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับประมณปีที่ 1 ในเขตการศึกษา 6 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า จ.

4. ครูที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชอบที่สุด เป็นเพศหญิง วัยสาว และสวย วิชาที่เรียน นักเรียนส่วนใหญ่ไม่รู้จักวิชาจริยศึกษาและบูรณาการ วิชาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ นักเรียนส่วนใหญ่ใฝ่ใจมือปฏิบัติจริง ๆ แต่ครูมีความกระตือรือร้น เฉพาะในระยะต้น ๆ ของภาคเรียนเท่านั้น ทางด้านการวัดและประเมินผล ส่วนใหญ่ ครูปฏิบัติตามที่คู่มือครู และแผนการสอนเสนอแนะพอสมควร¹

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ² ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2522" กลุ่มตัวอย่างประชากรครั้งนี้ เป็นครูและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ชั้นละ 1 ห้องเรียน โรงเรียนประถมศึกษาใน 4 สังกัดคือ กรมสามัญ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่เปิดชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 ไม่น้อยกว่า 3 ห้องเรียน และอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ 2 จังหวัดคือ 1 เขตการศึกษา รวมตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 24 จังหวัด 96 โรงเรียน 192 ห้องเรียน เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ สังเกตและจดบันทึก ผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ แต่ในที่นี้จะสรุปเฉพาะผลการวิจัยพฤติกรรมการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ก. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

1. วิธีสอน ได้จำแนกไว้ 12 วิธี พบว่าครูส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มวิชา ยังใช้วิธีสอนแบบอธิบาย ถาม-ตอบ มอบหมายงานให้ทำและทำแบบฝึกหัด การใช้วิธีสอนแบบอภิปรายกลุ่ม แสดงบทบาทสมมติ และสร้างสถานการณ์จำลองยังมีอยู่น้อยมาก

¹บุญนิตย์ ไวสุตีก, "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ครูประจำการและนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522, บทคัดย่อ).

²กองวิจัยทางการศึกษา, กรมวิชาการ, "การศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2," วารสารการวิจัยทางการศึกษา (เล่มที่ 11 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2524), บทคัดย่อ.

หรือแทบไม่มีเลยในทุกกลุ่มวิชา ซึ่งไม่เป็นไปตามความคาดหวังของหลักสูตรใหม่ วิชา
คณิตศาสตร์ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดมีอัตราสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 31.54 รองลงมา
คือการตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ คิดเป็นร้อยละ 19.50 วิชาภาษาไทย ครูตั้งคำถาม
ให้นักเรียนตอบมีอัตราสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 24.56 รองลงมาคือครูอธิบายคิดเป็น
ร้อยละ 15.05

โดยทั่วไปแล้วครูมีกิจกรรมการสอนวิธีบรรยายและใช้อุปกรณ์
ช่วยมากที่สุด (ร้อยละ 47.96) และนักเรียนมีกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกรรมมีส่วนร่วม
ในการอภิปรายมากที่สุด (ร้อยละ 41.42)

2. การมอบหมายกิจกรรมได้จำแนกไว้ 2 วิธีคือ มีกิจกรรมและ
ไม่มีกิจกรรม พบว่าทุกกลุ่มวิชานักเรียนทำกิจกรรมในอัตราระหว่างร้อยละ 80-90

3. การเน้นกระบวนการกลุ่มได้จำแนกไว้ 2 วิธีคือ ทำเป็น
รายบุคคลและทำเป็นกลุ่ม พบว่าทุกกลุ่มให้นักเรียนทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลในอัตรา
ระหว่างร้อยละ 60-90 โดยวิชาคณิตศาสตร์ให้นักเรียนทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลใน
อัตราสูงกว่ากลุ่มวิชาอื่น กล่าวคือ ร้อยละ 87.61 กลุ่มวิชาที่ให้นักเรียนทำเป็น
รายบุคคลต่ำสุด คือกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต คิดเป็นร้อยละ 64

4. การใช้อุปกรณ์การเรียนการสอน พบว่ากลุ่มวิชาที่มีการใช้
อุปกรณ์การสอนมากกว่าการไม่ใช้ ได้แก่ วิชาภาษาไทย กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิต และกลุ่มงานพื้นฐานอาชีพเพียง 3 กลุ่ม สำหรับวิชาคณิตศาสตร์มีอัตราการใช้
และการไม่ใช้อุปกรณ์เท่ากัน และได้จำแนกการใช้อุปกรณ์ 5 ลักษณะ พบว่ากลุ่มวิชา
ทักษะและกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ครูใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมมีอัตราสูงสุด
ร้อยละ 16.45 โดยเฉลี่ย

ข. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

1. วิธีสอนของครู พบว่าครูส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มวิชาใช้วิธีการสอน
แบบมอบหมายงานให้นักเรียนทำ อธิบาย ตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ และให้นักเรียนทำ
แบบฝึกหัด ส่วนการใช้วิธีการสอนแบบครูให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเอง อภิปรายกลุ่ม
แสดงบทบาทสมมติ สร้างสถานการณ์จำลองและมีการทดลอง ยังมีน้อยมากหรือแทบไม่มี
เลยในทุกกลุ่มวิชา วิชาคณิตศาสตร์ ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดมีอัตราสูงสุด คิดเป็น
ร้อยละ 30.67 รองลงมาคือ ครูอธิบาย คิดเป็นร้อยละ 20 วิชาภาษาไทย ครูตั้ง

คำถามให้นักเรียนตอบ และครูมอบหมายงานให้นักเรียนทำมีอัตราสูงใกล้เคียงกัน
คิดเป็นร้อยละ 18.98 และ 18.13 รองลงมาคือ ครูอธิบาย คิดเป็นร้อยละ 15.58

2. การเน้นกระบวนการกลุ่ม พบว่าแต่ละกลุ่มวิชา ครูให้นักเรียน
ทำกิจกรรม เป็นรายบุคคลและทำ เป็นกลุ่มแตกต่างกันดังนี้

คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และสร้างเสริมลักษณะนิสัย ครูให้
นักเรียนทำกิจกรรม เป็นรายบุคคลมากกว่าทำ เป็นกลุ่ม

3. การใช้อุปกรณ์การเรียนการสอน สำหรับคณิตศาสตร์และ
ภาษาไทยพบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ใช้อุปกรณ์ช่วยในการเรียนการสอน กล่าวคือ มีเพียง
ร้อยละ 28.44 และ 30.22 เท่านั้นที่ใช้อุปกรณ์การเรียนการสอน

สรุปพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2

ในการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนการสอนของชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1 และปีที่ 2 พบว่าพฤติกรรมการเรียนการสอนของทั้ง 2 ชั้น มีสภาพใกล้เคียงกัน
ทุกด้าน ได้แก่ ในด้านวิธีสอน การมอบหมายกิจกรรม การเน้นกระบวนการกลุ่ม การ
ใช้อุปกรณ์การเรียนการสอน การพัฒนานักเรียนให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง การ
ควบคุมชั้นและบรรยากาศในห้องเรียน ระเบียบในห้องเรียน และการฝึกให้นักเรียน
รู้จักรับผิดชอบและมีวินัยโดยตนเอง